SERMO ACADEMICUS

DE

CIVIS MEDICI IN REPUBLICA CONDITIONE
ATQUE OFFICIIS
EX LEGE PRAECIPUE ERUTIS

QUEM

Professionis Medicae adeundae caussa
die XXIV. Novemb. MDCCLXXXV.
recitavit

IOANNES PETRUS FRANK
MED. ET PHIL. D.

Pridem in Regia Goettingensi,

Nunc in R. I. Ticinensi Academia, Theoriae practicae & Medicinae Clinicae Professor,

Acad. R. Goettingensis & Electoralis Moguntinae Sodalis.

TICINI MDCCLXXXV.

APUD PETRUM GALEATIUM
SUPER. PERMISSU.

D E

CIVIS MEDICI

IN REPUBLICA CONDITIONE ATQUE OFFICIIS

EX LEGE PRAECIPUE ERUTIS.

QUi fraterno inter ſe vinculo conſtricti, Rempublicam cives efficiunt, ii catenam conſtituunt, cuius innumeri annuli, magnitudine quidem inaequales ſunt; ſed quorum nullus aut obduci rubigine, aut ab alio alius, ſine totius vitio, poteſt diſſolvi.

Quodſi *Medici*, in tam longa annulorum ſerie, locum, & diverſum cum aliis nexum conſiderem PATRES *ſapientiſſimi* & AUDITORES *honoratiſſimi*: Videor mihi non indignam vobis elegiſſe orationis hodiernae materiam, & quâ, tum meam in Academiae huius celeberrimae gremium aſſumptionem honorificam nunc auſpicer, tum, pro officii mei ratione, in conſpectu veſtro ampliſſimo, mox ab iis exordiar, quae Reſpublica tum *medico ordini* liberaliter conceſſe-

rit, tum a Viro Medico, ut *cive* ſuo, exſpectanda, — & ad quae tandem ſe ex illis quiſque, ſi boni civis locum & honores ambiat, habeat praeparandum.

In ea ſemper me verſatum eſſe opinione fateor Auditores, paucis tantummodo mortalibus tam rudem tamque perverſum eſſe animum, ut, ſi, quid *civis*, quae loci, quem vel minimus ex his occupat, ſit dignitas, quae muneris ſui natura & ratio, quae denique a ſuo in Republica loco, in ipſum reduntent bona, non omnino ignoret, — tantarum rerum oblivisci, propriaeque ſic dignitati ſtultiſſime queat renunciare. Quodſi haec omnia, pro illis, qui artem ſalutarem in Republica profitentur, longe maiora ſint, & officii huius ratio finiſque ultimus, obiectum, quod aſſequatur, niſi *Reipublicae conſervationem*, aliud non habeat: Vereor omnino, ne materiarum exponendarum copia, in tanto Virorum illuſtriſſimorum & celeberrimorum conſeſſu, me potius obruat; neve obiectorum orationis meae nobilitas, quamvis hoc loco digniſſima, me, tenuem certe Oratorem, confundat, & exſpectationi Veſtrae parum ſatisfaciat. Contingit enim & haec mihi hodie difficultas, quod in eo ipſo loco, quo Profeſſorium munus in me ſuſcepturus ſum, ſummos in arte Viros, VALCARENGHIUM, BURSERIUM,

atque TISSOTUM consedisse non ignorem: ita ut, nisi vestrae in me, quamvis natione peregrinum Vobis Virum, benevolentiae iam tanta dedissetis pignora, — nisi gratitudinis propriae, & fervoris, de Vobis & Republica bene merendi, mihi tam intime essem conscius, — nisi demum GEORGIA AUGUSTA, cuius semper magnum nomen & apud *Germanos* fuit, & apud omnes, qui litteras colunt, populos semper erit, me non indignum iudicavisset, cui cathedram *praxeos Medicae*, illustrissimorum etiam Virorum, RICHTERI, SCHROEDERI, BRENDELII, VOGELII, BALDINGERI, nominibus condecoratam, ascenderem, — ut, nisi haec, inquam, prae oculis haberem, non sine arrogantia hic possem, vel sine erubescentia, comparere.

In exponendis vero *Civis Medici* in Republica conditione & officiis, inter alios, magna cum felicitate versati sunt Ioannes BOHNIUS (*a*) & Iohn GREGORY (*b*): ita ut eiusmodi laboribus aliquid addere, videri debeat difficillimum. Haec materiae dignitatem demon-

(*a*) De officio Medici duplici, clinici nimirum ac forensis.

(*b*) Lectures on the duties and qualifications of a Physician. London 1772.

ſtrant. Cum vero res omnes varias habeant, quibus conſiderari queant, ſuperficies, &, ſub alia luce poſitae, obiecta exhibere videantur oculis diverſiſſima; ſupererunt aliqua non infimi ponderis & a me quoque cum fructu aliquo pertractanda. In his vero breviter quidem, ſed ita verſabor: ut *primum*, quem in Republica Medicus locum occupet, quidve *leges Medicorum ordini* praecipue conceſſerint; — *ſecundo* vero, quem Reipublicae ſe exhibendum habeat, lege id iubente, *Medicus*, & quibus eidem officiis adſtringatur, ne Veſtra demum abutar patientia, abſque ambagine exponam.

Qui artis ſuae Apologiam in ſe ſuſcipiunt, ii, more veterum, qui vix non omni Reipublicae pro fundatoribus vel Deos ipſos, vel Deorum ſaltem filios concedunt, — prima illius initia talia deducunt, ut ſcientia altera non ſit, quae parem illi nobilitatem originis audeat diſputare. Poſſem & ego, Auditores, ſi arti, vel a titulis, vel a perſonis, quibus familiaris fuit, *ſola nativitate* illuſtribus, aliquid accederet, & *Deos* hic nominare & *Reges Medicos* (*a*); ſed fatear potius ingenue, *Medicinam* ex infami

(*a*) Vid. HUNDERTMARK Exercitatio de principiis Med. tutelar.

plane concubitu esse progenitam!... Vitia enim & turpitudines hominum, artis illius matrem, — patrem vero desperatio se exhibent: qua singuli mortales ad ea tandem audenda feruntur, quae non nisi a genitoribus istis, possunt exspectari. Solus homo, si perpauca excipiamus animalia, quae aliquo, in morbis longe simplicioribus, *instinctu*, ad haec vel illa feruntur (*a*), medicinam quaerit, mortemque armis ab ipsa natura concessis avertere ausus est; quae, si faciendorum *ratio* & *experientia* defuerint, a *casu fortuito* desumere maluit, quam victas huic ultimo generis sui inimico manus tradere.

VULGUS MEDICUS.

Primis certe temporibus, Medicinam omnes illi tentabant, qui huic, vel alteri aegroto consilium aliquod successisse, vel auditu compererant, vel propriis oculis aut viderant, aut saltem vidisse credebant. „ Apud *Babylonios* etiam, ait HERODOTUS (*b*), haec lex sapientissima lata est, ut aegrotantes in forum deportent, quoniam Medicis omnino destituuntur.

(*a*) Non valde multum tribuas huic fonti Medicinae! HALLER, bibliotheca Medic. pract. T. I. p. 3.

(*b*) HERODOTUS lib. 1. cap. 197. Edit, Iac. Gronovii.

Accedentes igitur ad aegrotum, inter se consultant, si quis forte ipsemet eodem morbo laboraverit, aut alium laborantem vidisse se meminerit. Consulunt itaque facere idem, quod alii ad salutem fecerunt, nec fas est quemquam tacite praeterire decumbentem. Si nihil aliud; tamen de morbo percunctari necesse est ". Exposito sic, apud omnes fere Orientis populos, in foro & viis publicis, miserorum κϐάϐϐατῳ seu lectulo (*a*), praetereuntium consilia expetebantur, & credebant, referente de *Assyriis* STRABONE „ neminem tam improbum fore, qui, sciens, non impertiretur (*b*). " Piaculum ergo tunc fuit, *Medicum* non esse, atque praeterire eiusmodi *publice expositos*, antequam quis ad eorum reficiendam salutem; qualemcunque suam contulisset operam (*c*). Eandem plane consuetudinem & *Aegyptii* & *Lusitani* observarunt: hisce vero non contenti, tum apud *Graecos*, tum *Romanos*, & *Deo incubare*, Medicinae exigendae gratia, in *Aesculapii* fano aliisque

(*a*) Genus *lecticae* fuisse, ait SCULTETUS; Exercitat. Evangel. L. I. c. 97.

(*b*) STRABO, Geographiae Lib. XVI. Edit. Almelovenii; p. 1082.

(*c*) Vid. HUNDERTMARK artis Medicae per aegrotorum apud Veteres in vias publicas & templa expositionem incrementa.

templis, aegrotos fecerunt, non fine praemiffis, quibus numina fibi propitia redderentur, & ad mittenda *fomnia laeta* incitarentur, conditionibus: a cibo enim & potu, ut Deorum commercio digniores accederent, per aliquot dies abftinebant, arietes & oves immolabant, quorum *pellibus* fubftratis incubantes, fibi *Deos* non defuturos effe confidebant (*a*). Antequam vero facrificium arae imponeretur, luftrari lavarique oportebat: tum in templo decumbere & fomnum capere. Quiefcentibus *Sacerdos*, *Aefculapii* habitu indutus, comitante filiarum caterva, accedebat, neceffaria aegroto adminiftraturus (*b*). *Romani*, fi quos *fervos* in *infulam Aefculapii*, quod nonnifi cum defperatis facere amabant, expofuiffent, Deoque curandos fic commififfent: lex fanctiffima omnes *liberos* effe fanxit, nec redire in ditionem Domini, fi convaluiffent. Quodfi vero necare quem mallet, quam *exponere*; caedis crimine reum legislator effe voluit (*c*).

(*a*) PAUSANIAS, in Atticis; c. XXXIV. p. 84. VIRGILIUS, Aeneid. Lib. VII. v. 85.
(*b*) H. MEIBOMIUS, Differtat. de incubatione in fanis Deorum Medicinae cauffa olim facta.
(*c*) SVETONIUS, in *Tib. Claud. Caefar.* cap. 75.

SACERDOTES MEDICI.

Qui vero hisce Deorum consiliis sese restitutos credebant, ii *Aesculapii responsa*, in gratae mentis tesseram, si ditiores essent, *columnis* incidi, si tenuioris sortis, *tabulis* inscribi & in templo suspendi curabant (*a*). Mos iste eo magis Sacerdotibus *Aegyptiis* in usu; cum liberati morbo, in templis scriberent, quid profuisset (*b*); & ne sacra illa arcana cuivis ex *Vulgo* in propatulo essent, sacrorum Ministri ea aut hieroglyphicis figuris consignabant, aut sacrario conscripta deponebant (*c*). Sic ideo *Sacerdotes* maiorem sibi consiliorum partem mox reddentes propriam, atque ex quotidiana occasione *sacrificandorum animalium*, atque ex *condiendorum*, apud *Aegyptios*, *cadaverum* consuetudine, vitia & defectus in his obvios examinandi, prae caeteris civibus, animalis oeconomiae mysteriis initiati, *artem* sibi sacram fecerunt (*d*). Nulli certe, nisi ex *Sacerdotali*

(*a*) Nunc Dea, nunc sucurre mihi, nam posse mederi,
Picta docet templis multa *tabella* tuis.
De Isidei templo, TIBULLUS, *L. I. Eleg.* 3.

(*b*) PLINIUS Histor. natural. Lib. XXIX. c. I.

(*c*) Vid. Henr. LAMPE, Differt. historico iuridica, de honore, privilegiis & iuribus singularibus Medicorum; p. 43.

(*d*) In *Aegypto*, Reges corpora mortuorum *ad scrutandos morbos* insecuisse, testatur PLINIUS, Hist. nat. XIX. 5.

ordine, Medicinam facere in *Aegypto* licebat (*a*). Hic ex *sacris libris* curabat: quorum *sex*, ex *quadraginta duobus*, ab *hermete* conscriptis, *Medicinae* quasi *corpus* constituebant, & praecipue de constructione corporis, de morbis, de instrumentis, de oculis, & postremo de mulieribus tractabant, quarum rerum cura & studium *Pastophoris*, seu Sacerdotibus pallio distinctis, committebatur (*b*). Neque apud *Graecos* alia consuetudo obtinuit. Sic enim iam ACHILLES, cum Graecorum exercitus, in obsidione *Troiae*, peste premeretur, suasit AGAMEMNONI, ut Vatem *Sacerdotem* de *peste* consuleret (*c*). Ipsa *Asclepiadarum* familia Medica, per plura certe saecula, *Sacerdotum* sistit aliquod Collegium. *Germanorum* quoque *Druidae* quondam, tam Iudicum & Consultorum, quam Medicorum vicibus fungebantur (*d*).

Magna sic ex ipsa Medicina assumpsit incrementa *Sacerdotalis* apud *Ethnicos* dignitas, at-

---

(*a*) DIODORUS SICULUS, Bibliothec. Histor.

(*b*) CLEMENS ALEXANDRINUS Stromat. VI. p. 634. Edit. Sylburg.

(*c*) HOMERUS, Iliad. L. I. v. 62. seq. Vid. Christ. Fried. SCULTETUS, de Medicinae originibus sacris.

(*d*) Et hoc genus *Vatum Medicorumque*; PLINIUS, Hist. nat. L. XXX. c. I.

que haec ipſa magnos iterum in *artem Medicam* honores contulit: ita ut vix ſciam, quid utrique potuerit accidere damnoſius, quam facta demum inter APOLLINIS, aliorumque Deorum aras, ſeparatio. Quodſi enim magnam *Artis* potentiam ex nervorum quoque dependere origine certum eſt: qui ipſi, fiduciae commotaeque *immaginationis* energia mirum in modum reguntur; certe cum *Medicina*, *Deorum* condecorata *miniſterio*, aegrotantium lectulos accederet, cum ſacra profanis miſcerentur myſteria, atque *incantationibus* auſpicaretur morborum curatio, quarum partem, ſaltem *ceremonialem*, hinc nunquam reſpuendam, faciebat *remediorum aſſumptio*: inſignes omnino in mortalium animos, hinc & corpora effectus, noſtris quoque temporibus MESMERI famoſiſſimis curationibus *magneticis* ultra confirmatos, edere oportuit. Si ex altera parte *fiduciae* maioris vires conſideraverimus, quam aegrotantes in aſſiſtentem ſibi *Sacerdotem* exercent, quantaeque ſint, ex ipſis animae penetralibus eruendae morborum origines; quid non a tantis, in uno eodemque homine medico, dotibus potuerit exſpectari!

Verum eſt, in opprobrium ſaepe, & divini ſui miniſterii, & artis, quam ſimul profitebantur, commixta ſic officia convertebant, Deoſque per artem iuvabant, artemque divinis interpretationibus.

Ipsi iam pridem *Iudaei*, referente SUIDA, in templi SALOMONIS Vestibulo, librum remediorum omni morbo accommodatorum incisum habuerunt, quem revulsit EZECHIAS Rex, quod populus, neglecto protinus, nec amplius invocato DEO, sanationem exinde peteret. Sacerdotum Collegio curam medicam, & de morbis cognitionem, fuisse soli iniunctam, leges docent de *Leprosis* sancitae (*a*). Neque *Prophetas* alienos semper fuisse a medicis consiliis, & praeceptis ferendis, ex IESAIA discimus (*b*); atque *Clericos Iudaeorum*, uti in *Aegypto*, & Theologum, & Iurisconsultum, & *Medicum* populo fuisse, contendit DELIUS (*c*).

His mutuis Sacerdotum Medicorumque apud Ethnicos praecipue officiis non indiguit certe *Religio Christiana*, quae sola iam, atque omni peregrino destituta splendore, mortalium animos maiestate sua percellit. Ast cum in nulla alia, *Charitas* proximi, ut in illa ipsa, pro fundamento sit: mirum esse non potest, si, testante EUSEBIO (*d*), a primis aevi christiani tempo-

---

(*a*) Levit. XIII. SCHULZIUS, Historia Medicinae, p. 62.
(*b*) XXXVIII. 21. II. Reg. XX. 7.
(*c*) Der ARZT in Deutschland in den aeltern und mitlern Zeiten. S. 10.
(*d*) Histor. Eccles. L. III. c. 2.

ribus, *Sacerdotum*, quin & Pontificum, sanandi artem simul exercentium, exempla non defuerint, neque primis saltem *decem* saeculis prohibitam Cleris artem Medicam inveniamus (*a*). Tempore *Apostolorum* per plateas collocabant aegrotos in lectulis, ut obeuntis *Divi* PETRI umbra obtecti convalescerent (*b*). In variis hinc, *decimi* quoque *tertii* saeculi, diplomatibus, inter testes referuntur Medici, qui se ipsos dicunt *Physicos* atque *Clericos* (*c*). Atque eo ipso, quod ex *Clericorum* ordine essent, semper immediate post Principum *Marescalcos* nominabantur, usque dum ad *Laicos* demum transeunte *Medicina*, inferius sua nomina signabant (*d*). Et *decimo quarto* saeculo, *honorabilis Viri, Magistri Ioannis de* NORTHEIM, *Physici, & Ecclesiae Moguntinae ad S. Ioannem Decani*, fit mentio (*e*). In omni *Gallia*, usque ad annum millesimum quadringentesimum quinquagesimum secundum, ars *Medica* a *Clero* fere solo exercebatur, Medicique abhinc matrimo-

---

(*a*) Em. GONZALEZ TELEZ ad decret. T. I, p. 489. N. 9.
(*b*) Vid. FLEURY, Histoire Ecclésiastique, T. I, p. 12. & Act. V.
(*c*) V. GUDENII Cod. diplomat. T. V. p. 48.
(*d*) DELIUS, l. c. S. 48. 9.
(*e*) GUDENIUS, l. c. T. III. p. 834.

nium inire non poterant (*a*); beneficiis autem Ecclefiafticis in Cathedralibus feu Metropolitanis Ecclefiis copiofe fruebantur, atque nunc quoque gaudet in Ecclefia *Cameracenfi* cl. FERRETUS, Medicinae Profeffor (*b*). In ipfo quoque *Imperio Romano-Germanico*, Phyficos, i. e. Medicos, eiufmodi *beneficiis* Ecclefiafticis inftructos fuiffe, patet ex SIGISMUNDI *Imp. ordinatione* (*c*), atque ex *Concilio Lugdunenfi*. Hinc qui ab aegrotis foftra aut capiebant, aut exigebant, criminis *Simoniae* rei a Patribus habebantur (*d*).

Sed quibus demum non abutuntur rebus mortales! .... difciplinâ monaftica, animarum curâ faepe pofthabitis, ad aegrotantes, non primorum temporum inixi Charitatis principiis, fed fpe futuri lucri, & „ pro deteftanda pecunia fanitatem pollicentes (*e*) ", fenfim fenfimque allecti, accedebant quamplurimi. Unde *duodecimo* tandem faeculo, ab INNOCENTIO II.,

(*a*) DOYEN, Efprit des journaux, avril 1781.
(*b*) Etat de Médecine, Chirurgie & Pharmacie en Europe; pour l' Année 1776. p. 326.
(*c*) „ Es foll auch in jeder Reichftadt ein MEISTERARZT Sein; der foll haben hundert gulden gelds, die mag er niefen von einer KIRCHEN ", &c.
(*d*) V. HOSTIENS. & PANORMIT. ad c. 4. X. de Magiftr.
(*e*) Conciles du P. LABBE.

Religiosis (sine iniecta *Clericorum* mentione) discendae Medicinae facultas, in Concilio *Rhemensi*, tam severe inhibita fuit: ut & Episcopi & Abbates „ tantae enormitati consentientes ", propriis honoribus spoliandi venirent (*a*). Dein & a Concilio *Lateranensi* haec eadem, & *legendi Medicinam* facultas, *Clericis* penitus fuit adempta (*b*). Concilium item *Montispessulanum* iniunxit: „ sub omni severitate Ecclesiasticae disciplinae, ne quis Monachus, vel Canonicus regularis, aut alius Religiosus ad saeculares leges, vel *Physicam*, legendas, accederet ". Ob nova tandem in contrarium tentamina, a Concilio *Turonensi* lex nova ferebatur (*c*); & ultimo HONORIUS III., *artis Medicae* prohibitionem in Clerum omnem, personatum habentem, *excommunicationis* ipso iure incurrendae, gravissima poena addita, extendendam esse credidit (*d*), atque BONIFACIUS VIII. ulterius confirmavit (*e*).

Non parum ad has ipsas leges Medicinae exercitium inhibentes videtur contribuisse vita,

(*a*) A 1131. Can. VI.
(*b*) A. 1139. Art. IX.
(*c*) A. 1180. ALEXANDER III. in c. 3. X. „ ne Clerici vel Monachi ".
(*d*) C. 10. X. „ ne Cler. vel Mon. ".
(*e*) C. 1. in 6. cit. tit.

Clericorum *coelebs* : addunt enim rationem Patres in Concilio *Montispessulano* : „ Nam magnopere, inquiunt, antiqui hostis invidia *infirma* Ecclesiae membra praecipitare allaborat ; sed manum mittit ad desiderabilia eius & Electos, eosque nititur supplantare, dicente Scriptura, escae eius electae " : quod idem circiter, sed suo modulo dixit YORICK : Rem nullam operosiorem in hoc mundo esse, asserens, quam *feminae pulsum tangere* (*a*). Quare & Divus CAROLUS BOROMAEUS, qui DEO militat, inquit, implicare se negotiis saecularibus prohibetur . . . . *Clericus* ergo artem medendi non faciat (*b*) !

His vero non obstantibus, non *dispensatione* sola, sed & *Privilegio*, Clericis quandoque huius artis exercendae facultas fuit concessa : quin tamen *incisione* & *adustione* uti liceret ; quod iam ab INNOCENTIO III. Subdiaconis, Diaconis & Sacerdotibus fuerat prohibitum (*c*). Sic a GREGORIO XIII., *Societati Iesu* sub eadem limitatione, privilegium concessum est,

B

(*a*) There are worse occupations in this World than feeling a womans pulse ! . . .

(*b*) In Actis primi Concilii *Mediolanensis* .

(*c*) C. 9. X. „ ne Cler. vel Monach. " ,

ut Religiosi ex illa periti Medicinae, ex consensu & superiorum auctoritate, *deficientibus aliis Medicis*, medendi artem in quoscumque exercere possent (*a*). Neque absolute *Religiosis*, nisi quoad *periculosam* medicinam, vel *incisionem* & *adustionem*, arte *Medica* interdictum fuisse, testatur Franciscus BELLIZARIUS (*b*),

Quod vero a chirurgicis operationibus magis abhorruerint leges Ecclesiasticae, variae movere potuerunt caussae, & sunt, qui ex illo Iuris Canonici principio repetant, quod Ecclesia *sanguinem fundere* non velit: quo vero argumento *Adustionis* ille, non tamen universas illius species complectens, horror, necdum satis videretur explicatus.

Medicina an ars illiberalis?

Medicinam olim inter *illiberales*, sordidasque artes, quoad illam partem numeratam dicunt, quae circa *sectiones* & *ustiones* faciendas, emplastra & collyria imponenda, & *castrationem Eunuchorum*, occupata fuit (*c*). Interim neque haec semper vera, aut *Chirurgiam* a *Servis* semper excultam esse invenio. ULPIANUS

(*a*) Andr. MENDO, de iure academico; L. II. qu. XXX. N. 367.

(*b*) Mannual. regul. Tr. VII. c. 5. Tr. 4. N. 215.

(*c*) L. 18. §. 10. ff. de instr. & instr. leg. l. 4. in fine ff. ad L. *Cornel.* de sicc. PAUL. 5. Sent. Tit. 23. §. 7.

enim (*a*) *Medicum imperite secantem* actione ex Lege Aquilia conveniri posse affirmat, cuius tamen nulla in *Servos* cadere potuit obligatio (*b*). Apud *Romanos* certe *Medici Chirurgiam* exercebant, sectiones, ustiones, & reliqua ad hanc artem spectantia, suscipiebant; neque illos omnes in servitute vixisse, mox demonstrabo.

At *medio* certe *aevo*, ad *laniones*, qui *carnifices* dicebantur, quod ex substantia animalis viva, *carnem* facerent, spectabat potius *Chirurgia*, si rudem omnino atque in solis fere emplastris imponendis artem tunc versantem sic nominare possimus. Ii laniones corpora Magnatum, ut ea a morte sale condirent, cultro anatomico subiecerunt. Inter alia patet ex *chronica Montis Sereni*, ubi de WICHMANNO, Archiepiscopo *Magdeburgensi*, sub finem saeculi duodecimi (1192.) defuncto refertur: „ Mortuo eo, quemdam *histrionem*, *carnificis* officio „ functum esse, ventremque eius, cultro aperuisse, & intestina eiecisse; corpus autem „ sale infusum, ne aestu corrumperetur, *Magdeburgum* esse adductum ". Sed & verum est, NERONEM, quos mori iussit, cunctan-

(*a*) L. 7. §. ff. ad Leg. *Aquil.*
(*b*) L. 22. ff. de R. I.

tes ultra horam, *Medicis* curaviſſe, qui venam mortis gratia inciderent (*a*); & poenae quoque & ignominiae irrogandae cauſſa Medicos, Chirurgiam exercentes militibus venam ſecuiſſe. Aſt neque haec bonis omnibus probata ſunt & a CICERONE Tyrannis obiecta. Iniqua vero de arte generi humano utiliſſima, hinc & nobiliſſima, idea, vel vanis hominum opinionibus nitebatur, vel ob craſſam eorum inſcitiam nata eſt, qui chirurgiam ſeriori tempore exercuerunt. Semper ego hanc, *Medicinae*, tum dignitate & auctoritate aequalem, certitudine vero & neceſſitate multo maiorem habui, longeque arte Medica ſtricte dicta antiquiorem. Quandocunque igitur *Medicinam* inter & *Chirurgiam* facta ſit ſeparatio, quod divortium poſt ANTONINOS demum *Imperatores* factum eſſe, MENAGIUS credidit, (*b*) quamvis ne CONSTANTINI M. quidem temporibus, utrarumque fines ſatis diſtinctos fuiſſe, exiſtimet LAMPIUS (*c*); — certum eſt, illam non ſine magno Reipublicae damno, artiſque detrimento inſigni factam, & *Medicorum* vel *arrogantiae*, vel *negligentiae* adſcribendum eſſe,

---

(*a*) SVETON. in NERON., c. 77.
(*b*) Ex l. 7. §. 8. ff. ad L. *Aquil.* Amoenit. Iur. c. 35. p. 227.
(*c*) L. c. §. VII. p. 16.

ſi hanc eximiam ſcientiae ſalutaris partem, vel alto criſpatoque ſpernere ſupercilio, & dignitate ſua inferiorem, plebi committere potuerint. In huius manibus poſita Chirurgia, ad mechanicas artes deiecta fuit, neque maiores titulos per plura ſaecula recuperavit: donec noſtro tandem aevo ex cineribus ſuis longe nobilior ſurrexit ſcientia, & amiſſum nimis diu, pro humani generis ſalute, ſplendorem revindicavit. Crudelitatem aliquam in Chirurgicis accuſant, & haec forte non minima erat, ob quas *ſecandi* atque *urendi* facultas longe prius, quam illa Medicinam exercendi, Clericis fuerit adempta. Quidquid ſit; certum eſt, in nulla artis functione, a qua Societatis humanae dependet felicitas, vile quid poſſe inveniri, atque aequale omnino eſſe, num *Scalpello*, num vero pretioſiſſimorum medicaminum virtute, deperditam aegrotantibus ſalutem reſtituamus. Quare & *Proteſtantium* Sacerdotes, per leges quidam *provinciales*, non tamen nimis ſeveras, ab arte medendi arcentur (*a*). Quidquod noviſſimis temporibus, iuſſu Principis *Haſſo-Dermſtadienſis*, omnes Theologiae ſtu-

B 3

(*a*) Iuſt. henningii BOEHMERI Diſſert. de Medicorum animae & corporis in ſanandis aegris coniunctione. Halae Machdeb. *1736*.

diosi, praelectionibus in TISSOTI de morbis popularibus (Avis au peuple sur sa Santé) librum egregium, per annum interesse tenentur (*a*).

SERVI MEDICI. Ast ad *Servos* quoque descendisse Medicae artis exercitium, & ad *Vetulas*, non diffitebor. *Chirurgorum Castrensium* vices olim *Germanas* mulieres in praeliis sustinuisse, TACITUS docuit: „ Ad matres, inquit, ad coniuges vulnera ferunt, nec illae numerare aut exsugere plagas pavent, cibosque & hortamina pugnantibus gestant (*b*). *Astrologiae* etiam studium, a vetustissimis temporibus cum arte medica iniquo coiverat matrimonio, atque per longum tempus apud omnes populos coniuncta incedebat (*c*). Cumque, teste IULIO CAESARE, apud Germanos consuetudo esset, ut matres familiae sortibus & vaticinationibus declararent, utrum praelium committi ex usu esset, nec ne (*d*)? atque *Scytharum* quoque mulieres *Medicinae* operam dederint (*e*); certe dubium esse nequit, quin *mulieres* quondam ad *ordinem me-*

(*a*) Gazzette salutaire 1779. N. 9.
(*b*) De moribus German. c. 7.
(*c*) DIODOR. SICUL. L. V. p. 235.
(*d*) De bello Gallico lib. 7.
(*e*) PLUTARCHUS, Conviv. Sept. Sapient. var. Opp. T. I. p. 257.

dicum pertinuerint ; neque certe earundem in morbis consilia fuerunt neglecta (*a*) . Videtur certe femineus sexus hanc sibi artem a primis mundi principiis arripuisse , primique vix non umbilici humani deligatione, ut indelebili sigillo, confirmavisse .

Plerosque Medicos , IULII CAESARIS ante tempora , *servilis* conditionis fuisse , ex legibus , huic saltem non contradicentibus , obiecerunt (*b*) . Atque nequid celare videamur , IUSTINIANUS , aestimato per legem *Servorum* pretio, sanxit, servos & ancillas artium expertos , XX., cum arte aliqua , XXX. , Notarios L. , *Medicos utriusque sexus* , i. e. Obstetrices etiam , LX. solidis esse aestimandos (*c*) : Quo argumento DRELINCURTIUM quondam vexare conatus est BOEKELMANNUS (*d*) atque MEADIUM , MIDDLETONUS (*e*) .

(*a*) NOLTENIUS , de iuribus Medicorum in Ducatu *Brunsvicensi* ; p. VI.

(*b*) L. 1. §. 5. C. Comm. Serv. manumiss. l. 3. pr. C. Comm. de legat. l. 26. ff. de oper. libert. L. 41. §. 6. ff. de fideic. l. 9. ff. ad L. *Aquil.* VARRO 1. de benefic. c. 24. QUINTIL. lib. 7. cap. 2. ad tr. disp. 6. th. 7. tit. C. Vol. I.

(*c*) L. III. Cod. Comm. de Legat.

(*d*) Medicus Romanus Servus sexaginta solidis aestimatus . Leid. 1671.

(*e*) De Medicorum apud Romanos degentium con-

Haec non sine magnis exceptionibus veritati consentire iam demonstravit LAMPIUS (*a*). Sed si omnino vera essent, artem certe non possent tangere: quae, si *vincula* aliquamdiu portaverit; *coronas* quoque & diademata gestavit, quin ad *Regium* inde Medici ordinis *characterem* concludendo, risui se quisquam voluerit exponere. TERENTIUM quoque, & EPICTETUM quis *servos* cognominet, aut quis herum, cui quisque a sorte erat traditus, *Dominum*?... *Nobilitas virtus* est, aut nihil est; neque fortunae, si sapientem virum conculcat, in Scientias iuris aliquid accedere potest. Ast rem totam PLATONIS locus explicat, quo testatur: „ Medicinam vix, praeterquam a viris Principibus pridem fuisse exercitam, *Servis*, *illiberalem* tantum tractantibus. *Servos* tamen *Medicos* dominos suos consectantes, opera eorum adiuvando, aliqualem medendi rationis sibi comparasse notitiam (*b*).

MEDICI Nomen late patens.

Sed latissime etiam patuit usu Vulgari, nomen medicum. *Obstetrices Medicae*, ex lege

---

ditione. Cantab. 1726. SCHULZII Differt. de Servo Medico.

(*a*) L. c. §. XXIII.

(*b*) De Legib. L. I. & IX. Vid. NEAND. de Medic. Natal. p. 13.

iubentur *ventrem inspicere* (*a*). Ex *Medicorum* gente erant, qui servos *virilibus* privabant, atque HADRIANUS Imp. hoc iis capitale esse iussit (*b*). *Medici* nomine veniebant omnes, qui in universum salutis humanae curae gerunt (*c*); primoque *Medici Clinici* dicebantur, qui ad lectum (κλίνη) aegrotorum *morbo* cubantium assidebant; *Medici* vero *Chirurgi* quin & simpliciter *Medici* vocati sunt, qui *vulneribus* medebantur, & in universum *exteriorum* corporis humani partium curam, artis suae ambitu complectebantur (*d*). Ast & qui partis tantum alicuius vel certi doloris, sanationem pollicebantur, ut puta, *Auricularii*, *Dentarii*, Medico nomine gaudebant (*e*). Ultimo tandem & *servus*, quicumque dominum suum in balneo fricaret, lavaret, ungeret, aut tonderet, raderet, aut articulos eiusdem motitaret, Medico superbiebat nomine (*f*).

(*a*) ANIANUS in Interpr. IULII PAULI recept. Sentent. L. II. T. 24. §. 8.
(*b*) L. 4. §. ult. ff. ad L. *Cornel.* de Sicc.
(*c*) L. 1. §. 1. ff. de extraord. cognit.
(*d*) L. 1. §. 3. ff. de extraord. cognit.
(*e*) ULPIANUS L. 1. §. 3. ff. de extraord. cognit. & SERIBONIUS LARGUS Epist. ad C. Iul. CALLISTUM.
(*f*) Ge. Gottl. RICHTER de prisca Roma in Medicos suos haud iniqua. Goetting. 1764.

Non Servi Medici. In his vero, quis docti, verique *Medici* faciem & officia agnosceret? . . . Huc ergo leges referamus, in quibus de *Medicis* tanquam de *servis* agitur (*a*)! *Servus* certe neque *Archiater*, neque *Medicus numerarius* esse potuit: quia civis Romanus non existebat, nec personam habebat, adeoque, quoad *privilegia civilia*, pro mortuo erat habendus (*b*). Neque *Athenis* certe leges concesserunt, *servum* aut feminam arti *Medicae* dare operam; donec his tandem, si *ingenuae* essent: *matronis Atticis* id *Legislatoribus maritis* sic *imperantibus*: a legibus datum esset (*c*).

Mirum quoque videri non posset, si *Romae* in *Medicos* per tempus aliquod fuisset iniusta: formae enim id *bellicae Urbis* attribuamus, ubi & aliae artes liberales, tanquam pacis comites, ultra quadringentos ab Urbe condita annos iacebant. Neque sub tali constitutione difficile esse debuit *servos* habere, qui *Medicinam* ex professo studuissent: tot enim populis in servitutem redactis & *Medicos* bellorum iniuria comparatos fuisse, dubium esse nequit. Neque impossibile esse *proceribus* potuit, *servos* suos aliis tradere

(*a*) HALLER, l. c. p. 189.
(*b*) L. 3. „ ne quis eum, qui ius “. L. 32. ff. de Reg. Iur.
(*c*) Apud HYGINIUM fab. CCLXXIV.

in arte *Medica* erudiendos : quemadmodum & nostris temporibus , *Principes* , suos inter domesticos , personas alere solent , quibus saltem aliqua chirurgiae notitia est .

An Romæ exulaverint Medici.

Neque etiam *sexcentis* omnino annis *Romá* exulasse *Medicos* , credamus (*a*) ; aut si Medici exulaverint : neque tamen ipsa exulavit Medicina . Certe saeculo , ab U. C. , ineunte *quarto* , *Medicorum*, Romae, Pestis tempore, degéntium, qui in tanta aegrotantium multitudine non suffecerint , fit mentio ; & antiquam illam in Medicos calumniam depulit DRELINCURTIUS .

Sed Romam quoque venit A. U. C. DXXXV. ARCHAGATUS , graecus Medicus : ius illi dabatur Quiritium , & taberna sumptu publico in compito *Acilio* empta est . Gratissimus ab initio Romanis erat ; at sensim , ait PLINIUS , a saevitia secandi urendique , transiit nomen in *carnificem* , taediumque in artem , omnesque Medicos (*b*) . Quae certe , ab *uno* homine desumpta ratio , tam vilis momenti est , utsi maculam inurere possit , non arti , sed populo

---

(*a*) Contrarium demonstravit LAMPE , l. c. §. XXII. DRELINCURTIUS , Apolog. Medic. SPONIUS , récherches curieuses d' Antiquité ; Diss. 27. p. 442.

(*b*) Hist. nat. Lib. XXIX. c. I.

potius inurat, qui artificis vitia in ipsam transtulit artem, & crudelia mala perferre maluit, quam heroico remedio, auctisque pro momento doloribus, liberari. Pietatem admiremini populi Romani, qui *Medicum*, ut Reipublicae cives conservaret, aegrota corruptaque membra secantem, urentem, ferre non potuit: *Gladiatores* vero, iam ab anno U. C. CCCCLXXXVII., in summis deliciis habuit, sanguinemque civium spumantem adhuc & fumantia hominum dilaceratorum cadavera, hilari oculo & absque vel minima mentis commotione, conspexit!... Accedit vero & ridicula huius populi, ab ipso etiam CATONE nutrita opinio, quasi commune esset Medicorum, qui fere omnes graecae originis erant, cui populo omnes alii *barbarorum* nomine veniebant, *iusiurandum*, ut nunquam *barbaris*, sui facultatem facere vellent (*a*); „ Iurarunt, dicebat PLINIUS, inter se, *barbaros* necare omnes Medicina: sed hoc ipsum mercede faciunt, ut fides iis sit, & facile disperdant (*b*)“. *Barbaris* quidem HIPPOCRATES quondam Medicinam facere recusavit, quamvis ab ARTAXERCE Rege, argenti & auri,

(*a*) PLUTARCHUS in CATON.
(*b*) Hist. nat. L. XXI. c. I.

quantum vellet, oblatum, & inter Optimates locus concessus fuisset; ast fassus est, voluntatem sibi deesse; non fecit, ut interimeret. Quam nobilior mihi hic ALEXANDER est, cuius tanta in PHILIPPUM Medicum fuit fiducia, ut intrepide potionem, quam illum, a DARIO corruptum, OLYMPIAS & PARMENIO, in eius necem parasse scripserant, & accepit, & hausit (*a*)!

Ad ea ergo tempora properemus Auditores illustrissimi, quibus aliorum exemplo populorum, dignitatem *Artis*, & possibilia saltem in Rempublicam merita, si cultivarent Scientiam, *Imperatores* agnoscerent. ARS HONORATA.

Ac primo quidem, *Romanorum* iam ante tempora, *Aegyptus* Medicos, qui gratuitam, saltem in expeditionibus bellicis, artem exercerent, annonâ publica sustentaverat (*b*): neque parvum hoc dispendium esse potuit: cum singulis olim morbis apud *Aegyptios* sui erant Medici constituti, neque alium hi, quam *suum* morbum curandum suscipiebant (*c*). *Tertiam*

(*a*) CURTIUS, L. III. c. V.
(*b*) DIODOR. SICUL. Lib. I.
(*c*) HERODOT. L. II. qui mos & nunc quoque superesse dicitur. MAILLET, description de l'Egypte, p. 264. Etiam Coromandeli Medici,

vero redituum Regni partem *Sacerdotio* Medicinam facienti & abſque ſoſtro morbos curanti, aſſignatam fuiſſe, atque in filios, qui patriam ſemper artem excolebant, tranſiiſſe, teſtatur DIODORUS SICULUS (*a*). Neque minor apud *Iudaeos* fuit *Medici* honor: „ Diſciplina Medici, ait ECCLESIASTES, exaltabit caput illius, & in conſpectu Magnorum collaudabitur (*b*). Quibus vero non *Graecia* AESCULAPIUM, quibus HIPPOCRATEM ſuum cumulavit honoribus! iubens " ut hic, in magnis *Myſteriis*, non ſecus ac HERCULES, IOVIS filius publice initiaretur, & *corona aurea* mille aureorum coronaretur, coronam ipſam Quinquatribus magnis in Gymnaeo certamine, Praecone praeclamante, & omnibus eorum Liberis liceat, non ſecus ac *Athenienſium*, Athenis pubertatem agere, quod eorum patria eiuſmodi virum procreavit; HIPPOCRATES vero, ut civitatis iure & victu in Prytaneo toto vitae tempore donetur (*c*) ".

Mox vero IULIUS CAESAR, pro ſuo in artes liberales amore, omnes *Romae* profeſſos

---

ſatis eruditi, ſinguli ſingulos morbos curant, TUNDLER, Med. Malab.

(*a*) L. I. c. 73.
(*b*) Cap. 38. v. 3.
(*c*) Athen. Senat. Conſult.

Medicos *Athenis* venientes, quo lubentius & ipsi Urbem incolerent, civitate donavit (*a*). Deinde ab AUGUSTO IMP., quod a liberto suo, *Musa* ex periculoso morbo, potu balneisque frigidis esset restitutus, non solum huic *annulum aureum*, nobilitatis, ordinis scilicet Equestris, Senatorii & Praetorii insigne, portare permisit; sed &, ad AESCULAPII fanum, statua eidem ex aere collatitio fuit erecta (*b*). Quae singula a D. VESPASIANO, HADRIANO, & ANTONINO *Impp.* fuerunt confirmata (*c*); praeterquod & GALENO, viro certe magno, sub COMMODO IMP., statua quoque posita fuit, & a quibusdam, teste EUSEBIO, Deorum cultus praestabatur (*d*). SEVERUS IMP. Annonas Medicis ex publico addidit (*e*), DIOCLETIANUS & MAXIMINIANUS vero, pluribus adhuc ordinem Medicum immunitatibus ornaverunt. Dein CONSTANTINUS, & post hunc, THEODOSIUS & HONORIUS, haec singula privilegia confirmarunt, atque IULIANUS, litteratorum Protector, ipseque litteratus, non solum amissas hinc inde im-

(*a*) SVETON. in vit. CAES. c. 42.
(*b*) DION. Hist. Lib. 53.
(*c*) L. 18. §. ult. ff. de mun. & honor.
(*d*) Hist. Eccles. L. V. c. ult.
(*e*) IULIANI Ep. XLV. Opp. p. 426.

munitates restituit ; verum & ZENONEM CYPRIUM , ab inimicis potentibus urbe eiectum , datis ad ipsum litteris propriis , *Alexandriam* ita revocavit , ut honorificum esset , eiectum fuisse ; atque discipulum huius Viri ORIBASIUM , simili Epistola , sed plane amicissima , insigniter illustravit , & , referente SUIDA , Constantinopolitanum constituit Quaestorem (*a*) . Propulsus & hic , post mortem IULIANI , in exilium , & ad barbaros homines transmissus ; sed ab his pene pro Deo habitus artique honor suus tributus fuit .

Privilegia arti Medicae concessa.

Inter privilegia vero *ordini Medicorum* successive ab *Imperatoribus* sic tradita , sequentia eminent . Inviti in iudicium trahi non potuerunt , sed licitum ipsis fuit , quoties rem cum alio haberent , per procuratorem comparere , quia lecturae intendere deberent (*b*) , salutique hominum studere (*c*) : hinc Medicos domi quoque iurare & testimonium dicere concedebatur (*d*) . Dein ius extra ordinem accipiunt (*e*) ;

(*a*) IULIANI Ep. XVII. Opp. p. 384. SUIDAS, T. II. p. 711.
(*b*) Arg. l. 17. cap. de Episc. & Cler.
(*c*) L. 1. §. 1. ff. de extraord. cognit.
(*d*) Arg. l. 11. ff. de iurif. Vid. BRUN. ad l. 7. cap. de Prob.
(*e*) L. 1. §. 1. & seq. de extraord. cognit.

& ab omni carceris periculo vacant ; etiamsi aes alienum solvere non possint. De crimine quoque capitali suspecti, a custodia carceris, fideiussoribus datis, liberantur (*a*); nec torturae subiiciuntur (*b*). Quicunque vero eosdem vexat, iudicis arbitrio plectitur (*c*); qui eos vulnerat, vel iniuria afficit, ex *Lege Iulia* tenetur (*d*).
„ ut, si quis eos vexaverit, centum millia
„ nummorum aerario inferat, a Magistratibus,
„ vel Quinquennalibus exactus, ne ipsi hanc
„ poenam sustineant. Servus eis si iniuriam
„ fecerit, flagellis debeat a suo domino verbe-
„ rari, coram eo, cui fecerit iniuriam: vel
„ si dominus consensit, Viginti millia numo-
„ rum fixo inferat: Servo pro pignore, donec summa haec exsolvitur, retinendo (*e*).

In executione, libros, lectisternia, & reliquam suppellectilem retinent, quia sine his commode non vivere, generique humano fructus, quos scientia eorum promittit, communicare non possunt (*f*). A tutela excusantur

Frank Prolus. C

(*a*) Arg. l. 1. ff. de Custod. reor.
(*b*) Arg. l. 8. cap. de quaest. ibique Closs.
(*c*) D. l. Med. E. de Prof.
(*d*) L. 7. ad L. *Iul.* de Vi publ. ibique Closs.
(*e*) L. 1. Cod. *Theod.* de Med. & Prof.
(*f*) SPECKHAN Cent. I. qu. 22.

(*a*), & eadem aequitatis ratio, eos ab hoſpitiis militum, excubiis, armis & loricis, quae civibus imponuntur, eximit (*b*). Qua in parte, cum a neceſſitate Hoſpitis recipiendi, ne *immunes* quidem olim excuſabantur (*c*), feliciores certe fuerunt *Medici*, VESPASIANI & HADRIANI IMPP. reſcriptis immunes pronunciati (*d*). Immunes quippe ſunt ab omnibus muneribus perſonalibus, iiſque, quae *capitis* dicuntur (*e*). Praeterea immunes ſunt a patrimonialibus: in quo tamen differentia inter bona conſtituitur, quae intra & quae in ſuſpenſo ſunt tempore, quo *Ipſe Imperator* in expeditione eſt (*f*), aut quo bellum imminet; aut ſi caſus inſolitus accidit: ex ratione, quod immunitas ad tempus neceſſitatis non extenditur (*g*). Impenſum in curationem infirmorum pro *Medicis* & *Pharmacopolis* in concurſu creditorum obaerati infirmi defuncti, in claſſe illorum *prima*, ſcilicet ſimpliciter ac ſingulariter privi-

---

(*a*) L. 6. §. 2. ff. de excuſ.
(*b*) L. 6. cap. de advoc. div. iud.
(*c*) L. ult. §. pen. ff. de muner.
(*d*) L. ult. §. ult. ff. de muner.
(*e*) L. 6. l. II. cap. de Prof. & Med. arg. l. II. cap. de aſſ.
(*f*) L. 2. L. 3. de quibus mun. & praeſt.
(*g*) Conſulatur de his SACHS Diſſ. cit. §. XVI.

legiatorum, collocandum venit. Quamvis enim de hoc dubitat BODINUS (a); in plerisque tamen foris invaluit sententia: sostra, praecipue extremi morbi, iisdem, quibus impensae in funus, privilegiis frui, & reliqua debita antecedere (b).

Restrictiones Immunitatum

Atque haec sunt praecipua, quibus placuit quondam *Imperatoribus*, ordinem medicum exornare, privilegia. Neque haec satis esse, prudentiores credebant: „Quaedam pluris sunt, inquit SENECA, quam emuntur. Emis a Medico rem inaestimabilem, vitam ac valetudinem bonam. Quare *Medico* & *Praeceptori* plus quiddam debeo, nec versus illos mercede defungor, quia ex Medico & Praeceptore, in amicitiam transeunt, & non arte quam vendunt, sed benigna & familiari voluntate (c). Arridebant vero & aliis civibus eiusmodi immunitates, & hinc factum est, ut illorum, qui *Medicorum* nomen profiterentur, in dies augeretur numerus, & ut, pluribus sic in Republica civium

(a) Differt. iurid. de Iuribus aegrotorum singularibus. Th. XIX. p. 26. Item STRUV in Synt. Iurispr. Exercit. XLIV. Th. 56.
(b) LAMPE, l. c. §. XLIII. CARPZOV. Part. I. Constit. 28. Def. LAUTERBACH.
(c) De Benef. L. VI. c. 16.

liberatis officio, caeterorum onera multum nimis aggravarentur. His ergo malis mederi placuit, certusque Medicorum *numerus*, a *Decurionibus* in quacunque civitate definiendus, est tandem constitutus (*a*). Hi proprie *Medicorum* nomine veniebant & absolute *numerarii*, ad aliorum differentiam, qui *supernumerarii* audiebant (*b*), & ad quos *privilegia* pertinebant (*c*). Sed & postea, Constitutione DIOCLETIANI & MAXIMINIANI IMPP. effectum est, ut ne quidem *numerarii Medici*, immunitatibus gauderent, nisi speciali *Decurionum* decreto ipsis fuissent tributae (*d*). Ex hoc ipso *Medici numerarii* in duas classes abierunt: *primi* scilicet *ordinis*, in quo *septem* fere reperiebantur, quibus ob id *Decurionum* competebant decreta, & penes quos caeterorum Medicorum delectus erat: atque hi *Archiatri*, cumque *Aulae* peculiariter essent addicti, & inter penetralia regalis aulae florebant, (*e*) primum forte ab aevo CONSTANTINIANO,

Medici numerarii & supernumerarii.

Archiatri Palatii.

(*a*) L. 6. §. 2. ff. de excus. tut. l. 18. C. de Episc. & Cler.

(*b*) L. 6. §. 2. ff. de excus. tut. cui. par Cod. tit. de advoc. divers. iud.

(*c*) L. 1. ff. de decret. in ord. fac. l. 7. ff. de excus. tut.

(*d*) Io. Iust. MUHLPFORT, Differt. iurid. circa morbum & curam aegrotorum. Argentor. 1671. c. VIII. §. III. p. 40. 41.

(*e*) L. 12. Cod. THEOD. de Med. & Prof.

Archiatri Palatii adpellabantur ; dein *secundi ordinis numerarii* erant illi, qui ab *Archiatris*, instituto examine, idonei essent iudicati, atque hinc *probati* Medici, & *intra numerum* quoque dicebantur (*a*), quin tamen *Archiatrorum* privilegiis ex nova Constitutione gauderent. Qui ergo primi ordinis *Archiatri* erant, eos, si cum nostris temporibus comparandi veniant, cum *Aulae Medicis*, *Protomedicis* & *Physicis provincialibus*, aut *Urbium* maiorum *primariis*, conferrem : Atque hi praecipue annona publica sustentabantur ac suis immunitatibus, magnis omnino, gaudebant. *Medici probati.*

Maior vero ante haec tempora *Archiatri* erat significatio : *Medicorum* enim *Principem*, non solummodo *Principis Medicum*, haec tunc exprimebat. Primus autem ANDROMACHUS hoc titulo *Archiatri* venit apud EROTIANUM; & quae illis functio fuerit, patet ex Inscriptionibus GRUTERI : in quibus *superpositi Medicorum* & supra Medicos, & *Domini Medicorum* vocantur *Archiatri*. Primus vero VESPASIANUS *Imp* Medicis familiaribus aliquem praefecisse videtur, & extat sub titulo *superpositi* *Archiatrorum Comes.*

(*a*) L. 10. C. de Prof. & Med. Lib. X.

Medicorum ; *T. fl. Paedcrates* ALCIMIANUS (*a*). *Archiatrorum* ergo *Comitem*, ſeu *Dominum* illum *Medicorum*, magni ſequebantur honores : ita ut *Ducibus* & *Vicariis* aequaretur (*b*). VINDICIANUS certe, tempore VALENTINIANI *Imp.*, *Archiatrorum Comes*, vel dioeceſeos alicuius, vel per *praefecturam Galliae* Vicarius fuit (*c*) ; atque Divus TRAIANUS *Imp.*, Medicum ſuum, C. CALPURNIUM *Aſclepiadem Pruſam*, quem ſeptem civitatibus donaverat, *Magiſtratibus* Pop. Rom. adſedere & Provinciis *Aſiae*, atque aliis, *Cuſtodem* praeeſſe voluit (*d*). Ex formula quoque praeſtandae, apud *Oſtrogothos*, ab *Archiatrorum Comite*, fidei, quam CASSIODORUS conſervavit, ſimilia docemur : „ Habeto, inquit *Im*„ *perator*, fiduciam ingrediendi, quae magnis „ ſolent pretiis comparari ". Hoc autem *Ius ingrediendi* apud *Imperatores*, nonniſi *Primatibus* erat conceſſum. „ Alii, ſubiungit *Imp.*, „ ſubmiſſionis nobis inſerviunt, tu ſuperioritatis „ titulo : fas eſt tibi, nos fatigare ieiuniis,

(*a*) GRUTERI Inſcript. T. I. p. DXXXI. Inſcr. 7.
(*b*) HALLER, l. c. p. 180.
(*c*) LAMPIUS, l. c. §. XXXIII. ex l. 9. Cod. *Theod.* de Metell.
(*d*) REINES, Epiſt. ad HOFFM. & RUPERT. Epiſt. XLIV. p. 394. & ſeq.

» contra naturam ſentire deſiderium ; & in lo-
» cum beneficii dictare quod nos ad gaudia
» ſalutis excitet ; talem tibi denique licentiam
» noſtri eſſe cognoſcis , qualem nos habemus
» in caeteros . Quapropter a praeſenti tempore
» *comitivae Archiatrorum* honore decorare : Ut
» *inter ſalutis magiſtros ſolus* habearis eximius :
» & omnes iudicio tuo cedant , qui ſe ambitu
» mutuae contentionis excruciant . Eſto *Arbiter*
» *artis egregiae* , eorumque diſcinge conflictus ,
» quos iudicare ſolus ſolebat affectus (*a*) “ . Interim licet magnis muneribus praefuerint ſaepe Archiatri , ad nulla tamen cogebantur . „ *Ar-*
» *chiatri*, lex dicebat, omnes, & ex Archiatris,
» ab univerſis *Curialium* , *Senatorum* , & *Co-*
» *mitum* , Perfectiſſimorumque muneribus , &
„ obſequiis , quae adminiſtratione perfunctis ſae-
» pe mandantur : a praeſtationibus quoque pu-
» blicis liberi immuneſque permaneant : nec ad
» ullam auri & argenti , & equorum praeſtatio-
» nem vocentur , quae forte praedictis Ordini-
» bus , aut Dignitatibus adſcribuntur . Huius
» autem indulgentiam Sanctionis , ad filios quo-
» que eorum ſtatuimus pervenire (*b*) “ .

(*a*) Variar. L. VI. form. 19. p. 207.
(*b*) L. 2. Cod. *Theod.* de Med. & Prof. LAMPE, loc. cit.

Miror, ab HALLERO dictum esse, *Medicos Caesarum*, hoc ipso titulo venisse, non *Archiatri* (*a*); cum tamen ANDROMACHUS, eo ipso monente, NERONIS dicatur *Archiater*. Contrarium certe probat & a MARCELLO conservata *Vindiciani* ad VALENTINIANUM littera, in qua ille & ipsum *Archiatrorum Comitis* titulum assumit (*b*). Novissimis quoque temporibus eodem semper gavisi sunt titulo *Imperatorum* nostrorum Medici primarii: ita ut male ab ill. CHOMELIO dici videam, solum Regis *Franciae* primarium Medicum, in *Europa*, hoc titulo ornatum incedere, cum & in *Hispania* & in *Italia*, simplici *Protomedici* titulo gaudeant (*c*). Interim ab antiquissimis *Monarchiae* temporibus, primi *Regum Franciae* Medici, *Consiliariorum Status* (Conseillers d' Etat) titulo fuerunt condecorati, & in quamplurimis *Germaniae*, in ipsis *Regis Borrussiae* & Electorum aulis, *Consiliariorum intimorum*, vel *aulicorum* nomine insigniuntur.

Insanum esse viro Medico, eiusmodi titulis multum tribuere, & non in artis suae perfe-

---

(*a*) L. c. p. 179. ex MEIBOMIO & VINKIO.
(*b*) Vid. Essai historique sur la Médecine en france; p. 43.
(*c*) Ibid. p. 39. 40.

ctione, Nobilitatem officii quaerere; ipsemet bene sentio Auditores, ut qui & *Medici aulici*, apud Serenissimum Principem Marchionem *Bado-Badensem*, dein, apud Celsissimum Principem & Episcopum *Spirensem*, *Archiatri* & *Consiliarii Intimi*, postea vero & potentissimi *Regis Magnae Britanniae*, Clementissime mihi collato *Consiliarii aulici* honorifico titulo, grato animo sed absque haesitatione renunciavi, ut in celeberrima hac Academia, quod nunc facio, *Professorium* munus, aliis titulis certe non indigens, in me susciperem. Interim haec saltem demonstrant, non ingratam hucusque in Medicos Rempublicam, & nihil non ab ea tentatum fuisse, ut Medicorum in se merita nobiliter remuneraret (*a*).

Sub finem *undecimi*, atque *duodecimo* etiam saeculo, Medicina, seu Clinices illa, ad Philosophiam & praeprimis ad *Physicam* relata est, atque Medici, illam profitentes, *Physicorum* nomine censeri coeperunt (*b*). Cum primum erigeretur Universitas *Parisiensis*, illi, ex ea, qui Medicinam vel docebant, vel exercebant, PHYSICI.

(*a*) Vid. quoque MEAD de Medicis Equestri dignitate donatis.

(*b*) De LUDEWIG, praefat. ad Consil. Halens. T. II. p. 25. N. 124.

Physici, & *Magistri* in *Physica*, vocati sunt (*a*). Sic primus quoque Regis Medicus, *Physicus Domini Regis* adpellatus est. Nec saeculo XV. prorsus exolevisse hunc titulum, ex SIGISMUNDI *Imp.* ordinationibus satis est conspicuum (*b*): cum *Imperator* eosdem, quos paulo ante *Magistros Medicos* (Meisteraerzte) vocaverat, postea magistros *altioris Physicae* (die

---

(*a*) Constitut. Sicul. L. III. tit. 34.

(*b*) „ Es soll auch gewoehnlichen in jeder Reichsstadt ein *Meisterarzt* sein: der soll haben *Hundert Gulden* Gelds. Die mag er niessen von „ einer *Kirchen*, das ward geordnet in Concilio „ Lugdunensi: also dass demnach die *Kirch* Keinen gepresten hab und besser in der Ordnung „ stehe. Und sol menniglich arztneyen umbsonst: „ und soll sein Pfründ verdienen ernstlich und „ getrewlich. Wol was man Koestlich Ding aus „ der Appenteck haben muss, soll man bezahlen; Aber von den Armen sol man nichts „ nehmen, darumb dass er sein Pfründ neusset. „ Wann Goettlich ists, Gotzgaben mit den Armen theilen. Aber die *hohen Meister* in *Physica*, die schlahen nun den Geitz Hoechstlich „ betrogenlich. Sie dienen niemand umbsonst. „ Darumb fahren sie in die helle. Etlich Werben nit destermynder umb Pfründen, und niessen die unverdient. Besehe man, dass man „ Keinen *Arzt* mehr Pfründen lass niessen, sie „ schweren denn lauter die Ordnung zu halten, die vormals in den Concilien geordnet „ seyndt ". Reformat. Basil. Part. II. T. XI. *Goldast.* in paradox. de honor. Med. §. 35.

hohen meister in Physica) adpellitet . Atque cum SIGISMUNDUS in quavis civitate Imperii unum huius generis *Physicum* esse voluerit : dubium esse nequit , quominus *Physicis* , quos vocamus , *Urbicis* & *Provinciarum* , quos & *Medicos numerarios* pridem nominatos fuisse , supra dictum fuit , nomen inde manserit .

Antiquitas huius Ordinis.

Antiquissima scilicet est consuetudo , Medicos sumptu publico alendi illosque ad curandos gratis pauperes adstringere . *Aegyptii* sic *Sacerdotes* , neque a discipulis , neque ab aegrotis quidquam aut capere , aut exigere potuerunt . *Indi* quoque publicos alebant Medicos , quibus peregrinorum , pauperumque cura erat demandata (*a*) . *Urbes* iam vetustissimis temporibus Medicos aliquos aluisse , & Duces secum in exercitu habuisse , ex CYRI apud XENOPHONTEM sermone colligi potest (*b*) . DEMOCEDES Medicus , cum CROTONEM , patriam , cum AEGINA permutasset ; mox ab hac Urbe , *talento* ductus est : post tres annos ab ATHENA , *centum minis* , dein a SAMO , talentis duobus , secundum HERODOTUM . Iam PLA-

(*a*) DIOD. SICUL. L. 1. 2. Franc. SACHS Dissert. iurid. de officio & iure Medicorum; §. IV.
(*b*) Cyropaed. Lib. I.

TO, „ bonos Medicos, ait, habere oportet „ in civitate, qui ab ineunte aetate ultra di- „ scendae artis studium inter plurimos corpore „ male adfectos fuerint versati (*a*) ". De *Massiliensibus* id iam STRABO testatur, & tum privatim, quam publice, a civitatibus Medicos fuisse conductos monet (*b*). Apud *Romanos* singulorum municipiorum Magistratibus erat iniunctum: „ ut certi, de probitate morum & „ peritia artis eligerent ipsi, quibus se liberos„ que suos in aegritudine committerent (*c*) ". Sed & cuivis *Legioni* tandem & suus, teste VEGETIO, fuit Medicus, atque AURELIANUS, iubens, ut *Milites* a Medicis gratis curarentur, stipendia dedit. A SIGISMUNDO ergo Imperatore haec utilissima exempla in *Romano-Germanico* quoque Imperio imitata, *Medicique publici*, sub nomine *Physicorum* instituti, atque tam *aere publico*, quam *beneficiis Ecclesiasticis*, sunt conducti. Cum vero eiusmodi *Physici* ab Ecclesiis sic dependerent: Vetitum erat vel minimum ab aegrotantibus aut exigere

(*a*) Lib. III.
(*b*) Vid. CONRINGIUS, antiq. Academ. Supplem. VIII. p. 223.
(*c*) L. I. D. in Decret. ab ord. faciend.

aut capere ; atque contrafacientes ; criminis *Simoniae* reos fieri, Patres contendebant (*a*).

Hi denique *Physici* praecipua in foro gaudent auctoritate & super laesionum diversarum natura, aliisque obiectis permultis coram Iudice deponunt: quae certe pars scientiae, quam *Medicinam forensem*, seu *legalem*, aut & *Iurisprudentiam Medicam* adpellant, summam sibi rerum, tum naturalium, tum medicarum, exposcit cognitionem. *Chirurgiâ* quidem a Medicis clinicis successive neglectâ solisque demum *Chirurgis* relictâ: inspectio vulnerum his tantum a Legislatore est commissa; quare & in Ordinatione CAROLI V. dissertis verbis, tantum *Chirurgi*, nulla *Medici* facta commemoratione, fit mentio (*b*). Unde etiam CARPZOVIUS solis barbitonsoribus, modo sint periti, & rationem iudicii sui dare possint, fidem habendam, eorumque arbitrio de vulnerum lethalitate standum esse putavit (*c*). Ast vero, si temporis ratio AUCTORITAS.

(*a*) V. HOSTIENS. & PANORMIT. ad c. 4. X. de Magistr.

(*b*) Art. 147. & 149. Item in Process. Saxo. Goth. P. 3. c. 2. §. 1. „ quod peritus barbitonsor aut balneator ".

(*c*) Pr. rer. Crim. P. I. qu. 26. n. 36. 37. GAIL. l. 2. obs. CXI. n. 12. KRESS. ad ord. Crim. Carol. art. 147. n. 3. p. 321.

habeatur, quo legem illam esse latam novimus; mox patebit, *Medicis* hanc provinciam committi tunc quidem non potuisse: partim quod maior omnino illorum numerus ad *Clerum* pertinuerit, quibus & *sectione*, & *adustione* severe erat interdictum; partim quod impossibile tunc fuisset, *Medicis* ad haec uti velle ubique certe rarissimis. Solo hoc *Ducatus Witenbergici* v. g. coniiciamus exemplo, in qua notabili Imperii Germanici Provincia, tempore Ducis UDALRICI, nonnisi unicus iuratus *Medicus*, & ad finem usque saeculi XV., nonnisi unicum exstiterat Pharmacopolium (*a*). Sed vereor, ne, cum illis temporibus, *Medici*, quos leges in his respicerent, defuerint, maior *Chirurgorum* copia habita sit, quibus magnum *depositionis medicae* opus committi potuisset. Certe autem ex *barbitonsorum*, *balneatorumque* numero, sine iniuria, vix videntur potuisse desumi. Utrosque hinc ad vulnerum inspectionem plane non esse admittendos, recte docuit STRYKIUS (*b*); Atque eidem opinioni accedunt celeberrimi Viri alii (*c*).

(*a*) Nachrichten von den Gesetzen des Herzogthums Wirtenberg.

(*b*) De Iure sensuum, disp. 1. c. 2. n. 19.

(*c*) WELSCH ration. vulner. lethal. iudic. c. 15. p. 136. BOHNIUS, Exam. vulner. lethal. sect. I. c. I. p. 6.

Hinc pluribus in locis constitutionis criminalis sensus paulisper temperatus, & iure, vel scripto, vel non scripto, introductum est, ut tam arduum negotium, quibuscunque Chirurgis non concedatur; sed simul expertus etiam Medicus, & quidem a Facultate Medica examinatus & promotus adhibeatur (*a*). Non video tamen cur & experto viro *Chirurgo*, circa vulnera externasque laesiones corporis, non eadem adhiberi debeat, quam in *Medicum*, circa internas corporis mutationes caussasve easdem producentes, fiducia; neque hoc iure *Chirurgos* spoliandos esse, ubi Medicorum ipsis adiungendorum copia non detur, recte VALENTINUS, atque ALBERTUS, docuerunt (*b*). Cum vero in rebus tam seriis cautio de errore nimia adhiberi nequeat: in maioribus hinc *Imperii* Urbibus, *Francofurti ad Moenum*, *Augustae Noricorum*, aliisque locis, *plures* semper e Medicis praecipuis, seu *Physicis*, quos & *Poliatros* adpellant, una cum optimis *Chirurgis*, ad cadaverum inspectionem instituendam, convocare

---

(*a*) Conr. Wilh. STRECKERS Diss. iurid. de fide & legalitate Medici in investiganda vulnerum lethalitate. Erford. 1735. §. V. VI.

(*b*) VALENTINUS Pandect. Med. legal. P. II. Sect. I. §. 2. p. 294. ALBERTUS, Iurisprudentia Medica, c. 17. §. 13. p. 380.

solent ; & varii *Icti* monuerunt, ut, si haberi possint, *plures* Medici anatomes periti ad hoc opus congregarentur (*a*) ; Sique meam super his opinionem adiicere liceat, crederem omnino, omnia sic dicta singularium Medicorum *visa* & *reperta*, quod ad conclusiones ex his deducendas pertinet, ubi de rebus maioris momenti agitur, semper Collegio Reipublicae Medico ex utroque ordine, tum *Medico*, tum *Chirurgico*, prius esse submittenda.

Atque talis est in hoc *depositionis* opere *Physicorum*, atque *Chirurgorum iuratorum* Auctoritas : ut cum, in aliis rebus, *unius testis* responsio pro nulla utplurimum habeatur (*b*) ; *unius* tamen experti *Medici* vel *Chirurgi* stetur, in quamplurimis Regionibus, testimonio, & quidem scripto (*c*). Atque, cum peritis in arte fides adhiberi iubeatur (*d*) : Rectum hoc esse in rebus quoque arduis, vitamque vulnerantis respicientibus, variis argumentis defendit LAMPIUS (*e*), ipsique *Supremi Imperii* Tribunalis

---

(*a*) TENZEL, Diss. de Inspect. Cadav. iudicial. p. 19. 21.
(*b*) AMSEL, Diss. vulgato dicto, unus testis, nullus testis, oppos.
(*c*) Per C. C. C. Art. 149.
(*d*) L. 1. pr. ff. de inspic. ventre.
(*e*) L. c. §. XLVII.

quondam *Assessores*, praesertim ubi *plures* ad testimonium perhibendum Medici tam facile advocari non poterant, suffragabantur (*a*). Non interim hanc ego consuetudinem ubique adprobaverim; atque, ubi de vita hominis agitur, huic artis meae privilegio facile & lubenter renunciaverim. Quare & *Ecclesiasticae* Leges, rectam in his exceptionem fecerunt (*b*), atque pluribus in Provinciis, si plures haberi potuissent, ad deponendum Medici, unius testimonio a Iudicibus in rebus difficilibus, Leges, acquiesci non permittunt (*c*), sed reos, si quae in eos sententia sic lata fuisset, *appellationis* iure gaudere concedunt (*d*). Sed & alia est *Physicorum deponentium* auctoritas. Neque enim, antequam deponant, de novo illis semper iurandum est; sed vis *Iuramenti* ab initio officii praestiti, ad omnes sese actus extendit (*e*). Fuerunt quidem, qui & aliis Medicis, ante

(*a*) GAIL. Observat. pract. L. II. Observ. VIII. MYNSINGER, Observat. Cameral. Cent. VI. Obs. 34.

(*b*) C. 18. X. de Homicid.

(*c*) Koenigl. preuss. Criminal. ordn. c. 3. §. 9. plurisque aliae V. LAMPE, l. c.

(*d*) FELTMAN de cadavere inspiciendo; c. 42. n. 3. p. 165. LAMPE, l. c.

(*e*) KRESS. ad ord. Crim. Carol. art. 149. n. 3. p. 331. CARPZOV. Pr. Crim. P. I. qu. 26. n. 29. seq.

legalem inspectionem, iuramentum non esse imponendum, sed sufficere illud crediderint, quod in actu *promotionis* ad dignitatem *doctoralem*, ab illis praestitum fuerit: modo scilicet in Academia, ubi *promotio* facta, iuramenti formula ita concepta sit, ut actus *sectionis*, *inspectionisque* sub se complectatur: atque hunc in modum facultas iuridica *Halensis* respondit (*a*). In Camera vero, nec non in dicasteriis *Wirtenbergicis*, talia iuramenta generalia nequaquam sufficiunt; sed *ordinationi criminali* paulo pressius, nec sine ratione, insistitur (*b*). Praecipue cum non ubique haec pars Medicinae accuratius soleat tractari.

Medicinae Doctores. Ad ipsos nunc in *Medicina Doctores* venio, in quos magna hucusque fuerunt Reipublicae beneficia. Dignitas *Doctoralis* in genere, ut videtur, sub LOTHARIO *Augusto Saxonico* orta est (*c*); alii ex Bulla Papae GREGORII IX., Parisiensibus (an. 1231.) concessa, repetunt (*d*). Multo vero prius illa

(*a*) Conf. II. for. Halens. §. I. lib. I. conf. 9. n. 8.
(*b*) HERTIUS, de inspect. ocul. §. 32. ALBERTI, Iurisprud. Med. c. 17. §. 13. STECKERS, Diss. cit. §. VII.
(*c*) CONR\S. ad l. 2. §. 48. n. 9. ff. de O. I. ITTERUS de gradibus Academicis, c. 3. §. 9.
(*d*) BULLAEUS, Histor. Univers. Paris. T. III. Diss. 7. LAMPE, l. c. §. IX.

Ictorum propria fuit (*a*); nec nisi serius ad *Medicam* quoque facultatem coepit derivari (*b*): ut quae diu *Magistros*, nec ipsis Regis Galliae Archiatris saeculi XIV. exceptis, aluit. Augusti sic CAESARES, *Doctores* tam Iuris, quam Medicinae circa pröedriam & vestitum ornarunt (*c*); atque praerogativam, quae *nobilibus Equestris dignitatis* tribuitur, pari ratione & gradu Doctoribus concesserunt (*d*): ita ut *Doctoribus* inter *Equites* & *Nobiles*, tributus sit locus. Atque cum *Nobiles* ipsi legem de praecedentia interpretarentur, litemque de ea, *Doctoribus* coram *Imperatore* moverent, in favorem *Doctorum* lis illa a CAROLO V. fuit composita (*e*): postquam sc. *Doctores* sua sponte, peculiari scripto, se per id, *Nobilium privilegia sanguinis* aucupari nolle, exposuerant (*f*). Pari ratione in caussa Doctorum Francofurtensium ad Moenum, singula illorum privi-

(*a*) VULREJ. ad §. 9. n. 17. Inst. de I. n. 9. & C.
(*b*) BERT. P. I. concl. pract. 55. n. 94.
(*c*) Recessus Imper. de 1500., tit. 22. §. 5.
(*d*) Ibid. §. 7. 8. Recessus Imper. de 1512. §. „Item sollen die 8. Raehte". Recess. Imp. de 1548. tit. II.
(*e*) KLACKIUS Tr. de Contrib. c. 15. 353.
(*f*) ITTERUS, c. II. §. 25.

legia a Divo *Imperatore* IOSEPHO I. confirmata sunt (*a*); quemadmodum Professores antiquissimae Universitatis, quae *Tolosae* est, & nunc *Equestri* dignitate ornati incedunt (*b*).

Hae tamen leges certe nonnisi cum iudicio ad nostra tempora posse accommodari, facile omnibus patebit. Quemadmodum enim *servilis* multorum quorundam Medicorum conditio, artis nobilitatem non potuit extinguere: ita nec Doctoralis, quaecunque sit, aut fuerit, dignitas, scientiae, quod in se ipsa non habeat, dare vix poterit.

Fuit tamen semper magna eorum in Republica numerus, qui se arti obtruderent, ut eiusdem participarent privilegiis, quin in addiscendis disciplinis, vel operam vel oleum impendissent. Ad hos, *Doctores*, a *Comitibus Palatinis* creari soliti, quosque *bullatos* dicunt, pertinent. Eadem iura his, ac *Doctoribus* Medicinae via ordinaria *promotis*, attribuit MUHLPFORTIUS: dummodo in praesentia duorum, vel trium Doctorum huius facultatis, examinati, & idonei inventi fuerint (*c*). Aliter

Doctores bullati.

(*a*) Ann. 1706. d. II. Decemb. „ Wen Wir einen jeden bey seinem stand u Wesen " &c.
(*b*) Etat de Médecine; anne 1776. p. 515.
(*c*) L. c. §. IV. Item Taute disp. I. th. 7. lit.

enim, uti putat, CAESAREA MAIESTAS Comitibus Palatinis potestatem creandi Doctores nunquam concessisset (*a*). Interim usu nunc ubique receptum est, ut eiusmodi *Doctoribus bullatis*, praxis medica nullibi concedatur a Principibus; & cum non ita pridem a Professore Iuris & Comite Palatino, eiusmodi Doctor Medicinae in Electoratu Palatino esset creatus: *Diploma* sibi ita concessum, ex mandato *Electoris Serenissimi* reddere fuit coactus. Quidquod & *promotos*, sed in extranea facultate, *Medicinae Doctores*, a praxi Medica excludat mandatum *Electorale Saxonicum*, nisi tum *Lipsiae*, tum *Wittenbergae*, scientiae suae novum ediderint specimen, atque *facultatis indigenae* se testimonio sic provideant (*b*).

Ut vero nemo, nisi stricte examinatus, Medicinam exerceat, nota lex est (*c*). Iam ROGERIUS *Siciliae* Rex & *Salerni* Princeps,

---

a. Vol. I. Ibique HUNN. 9. 4. ARUM. disc. ad A. B. cap. 5.

(*a*) HENN. de privil. ICtor. P. II. c. I.

(*b*) D. 13. Sept. 1768. Cod. *Aug.* Cont. T. I. p. 958. §. *6.*

(*c*) Exstat de hac re Constitutio IUL. in l. 7. *6.* de Prof. & Med. ibi: „ iudicio ordinis probati ". Add. Ord. Cam. Part. I. tit. 18. Verb. „ Und an welchem ort wol examinirt ".

undecimo saeculo, lege sanxit: nullum sine Magistratuum permissione in praxi Medica debere versari, nisi bonis suis velit spoliari. Confirmavit hanc legem FRIDERICUS BARBAROSSA *Imp.* & iussit, nullum pro Medico esse censendum, nisi *Scholam Salernitanam*, cuius ingens *duodecimo* saeculo per totam Europam fama fuit, salutaverit (*a*). Demum MAXIMILIANUS II. Universitati *Argentoratensi* privilegium concessit his verbis: „ Adhibito prius per ipsos Doctores & Professores, in qualibet facultate, religioso & diligenti examine, in quo conscientias ipsorum Professorum onerari volumus, quosque sub iuramenti vinculo ad hos adstringimus (*b*) ". Imo etsi aliquis, *Decreto* quondam *Ordinis Decurionum*, vel Collegii, pro idoneo habitus sit, reprobari tamen potuit, non obstante alia lege (*c*), quia favor publicus exigit (*d*). Collegium Medicum *Berolinense*, per Edictum (*e*) instituit: „ ne cui, nisi ex „ iudicio *Collegii* Medici auctoritate artem sa„ nandi exercere liceret ". Hoc salutare institu-

(*a*) V. LAMPE, l. c. §. 19. 20.
(*b*) D. 30. Maii 1566.
(*c*) L. 9. ff. de neg. gest.
(*d*) Ne scilicet minus idonei Medici civibus obtrudantur. BRUNNEM. ad l. 7. C. de Prof. & Med.
(*e*) De Anno 1685.

tum variis acceſſionibus Edicto novo auxerat FRIDERICUS I.; at FRIDERICUS II. id perfecit ſanciendo: ut qui artem ſanandi exercere cuperent, non publicis ſolum teſtimoniis artis medicae ſcientiam *Collegio Medico* teſtatam redderent; ſed etiam ut inprimis in Theatro publ. Anatomico, praeſentibus & iudicantibus Collegii Medici Profeſſoribus, ſectione cadaveris humani inſtituta, cognitionis in re anatomica adquiſitae, ſpecimen ederent. Atque haec cauta ſunt duplici *Edicto Medicinali* promulgato (*a*): in quorum ultimo Magiſtratibus iniungitur, ne *Phyſicos* vel *Urbium*, vel *Provinciarum*, multo minus vero Medicinae Doctorem, ad praxim medicam admitterent, niſi prius *Collegio Medico* ſeſe annunciaverit, ut eidem *Diſſertationem* ſuam *inauguralem*, cum teſtimoniis publicis exhibuerit, tum *caſum medico practicum* coram eodem elaboraverit, & in Regio Anatomiae Theatro in *ſex Lectionibus*, curſum ſuum Anatomiae abſolverit (*b*). Novum robur vero huic Ordinationi addidit Edictum Regis noviſſimum (*c*).

(*a*) A. 1715. & 1725.
(*b*) Tit. de Med. §. 2. p. 14. BOEHMER, Diſſ. cit. §. 2.
(*c*) D. 7. Maii 1767.

Idem iam GREGORII XIII. fuit ſtudium ; qui peculiari *Bulla* decrevit, ut *Collegium Phyſicorum*, quod *Romae* floret, examen eorum, qui Medicinam publice profiterentur, ſuſciperet, & quos ad Medicinam exercendam non idoneos nec ſufficientes repererint, exercitio Medicinae prorſus interdicerent; ſeu ab ipſo exercitio ad tempus, & donec in hoc ſtudio maiores fecerint progreſſus, ſuſpenderent; aut eis, ne dictam artem, niſi cum praeſentia alterius, vel aliorum Medicorum idoneorum & a *Collegio* iſto approbatorum, ullatenus exercere audeant, prohiberent (*a*). Iam vero ſaeculo XIII., in Statuto Facultatis Medicae *Pariſienſis*, contra illicite praticantes, „ ſub omni poena ab utraque iuſti„ tia, tam Saeculari, quam Eccleſiaſtica, con„ cedenda, ne aliquis *Iudaeus* vel *Iudaea* in „ aliquam perſonam fidei Catholicae, Chyrurgicè „ ſeu Medicinaliter operam praeſumat (*b*) ".

Cum vero *Diſſertationes inaugurales Medicae* vel ab ipſis Profeſſoribus, aut Doctoribus hucuſque, ſub nomine Candidatorum Medicinae, magna ex parte conſcriberentur, vel utplurimum abſque inſigni in rem litterariam emo-

---

(*a*) A. 1576. Bullar. M. T. II. p. 407.
(*b*) A. 1271. vel 1281.

lumento ab his ipsis, si paucas excipiamus; elaborari coeperint: nullam tandem Candidato, in publico fidem conciliare maiorem potuerunt. Iussit ergo hoc ipso anno IMPERATOR SUMMUS, ut rigoroso, ad ipsos aegrotorum lectulos, examine, a Professore Medico, Candidati vires comprobarentur, nullus vero in posterum ex illis se ad scribenda eiusmodi specimina sciret esse coactum.

Tempus quoque in addiscenda arte consumendum, quamvis pro varia ingeniorum indole varium esse queat, legibus est determinatum. THESSALUS quondam, qui, *Romae*, veteres Medicos, & praecipue HIPPOCRATEM, spernendos omnino esse, publice docuerat, ausus quoque est artis Medicae regulas *sex mensium* tempore promittere: quo dein modo quamplurimos discipulos facile comparavit, nec altera ulla disciplina hos egere defendit (*a*). Cum vero huius viri sententiam non ita vituperandam esse censuerit CHRISTIANUS etiam THOMASIUS: haberem certe, quae duriora videri possent, respondenda, nisi *magni viri* cineres, cui infaustos praecipue *Sagarum Processus* ex foro eliminatos debemus, piè venerarer.

Tempus addiscendi arti determinatum.

(*a*) GALENUS, Method. Med. Lib. I. c. I.

Superſunt duae leges FRIDERICI II. *Imp.* quas, Regno *Neapolitano* occupato, pro *Schola Salernitana* dederat, a me hic memorandae: „ Quia nunquam, ait IMPERATOR, ſciri „ poteſt ſcientia Medicinae, niſi de ſcientia „ logicali praeſcribatur; ſtatuimus, quod nul„ lus prius ſtudeat in Medicinali ſcientia, niſi „ prius ſtudeat ad minus *triennio*, in ſcientia „ *logicali*: poſt triennium, ſi voluerit, ad „ ſtudium *Medicinae* procedat: ita quod Chi„ rurgiam, *quae eſt pars Medicinae*, infra „ praedictum tempus addiſcat. Poſt quod, & „ *non ante*, concedatur ſibi *licentia praticandi*, „ examinatione iuxta *Curiae* formam praehabita, „ & nihilominus recepto pro eo de praedicto „ tempore ſtudii, teſtimonio Magiſtri. Iſte Me„ dicus iurabit ſervare formam *Curiae* hacte„ nus obſervatam, eo adiecto, quod ſi per„ venerit ad notitiam ſuam: quod aliquis *con*„ *fectionarius* minus bene conficiat, *Curiae* de„ nunciabit; & quod pauperibus conſilium gra„ tis dabit". — „ Nec tamen poſt comple„ tum *quinquennium* practicabit, niſi *per annum* „ *integrum*, cum conſilio experti Medici pra„ cticetur. Magiſtri vero infra iſtud *quinquen*„ *nium* libros authenticos, tam *Hippocraticos*, „ quam *Galeni*, in ſcholis doceant, tam in „ theoria, quam in practica Medicinae. Sa-

„ lubri etiam Conſtitutione ſancimus, ut nullus *Chirurgus* ad practicam admittatur, niſi „ teſtimoniales litteras afferet Magiſtrorum in „ *Medicinali facultate* legentium, quod per *annum* ſaltem in ea parte Medicinae ſtuduerit, „ quae Chirurgiae inſtruit facultatem, & praeſertim anatomiam humanorum corporum in „ ſcholis didicerit, & ſit in ea parte Medicinae perfectus, ſine qua nec inciſiones ſaluberiter fieri poſſent, nec factae curari ".

Quinque ergo pro *ſtudio Medico* annos, ſextum vero pro *Clinicis* occupationibus, FRIDERICUS II. *Imp.* deſignavit. In *Angliae* vero & *Irlandiae* tribus Univerſitatibus, tum *Oxonienſi*, tum *Cantabrigienſi*, tum *Dublinenſi*, quae ſingulae eiſdem reguntur legibus, & omnes fere Medicos Londinenſes largiuntur, *quatuordecim anni* ad ſummos in arte honores auſpicandos, requiruntur. In Statutis *Facultatis Medicae Pariſienſis*, iam ſaeculo *decimo tertio* iniungebatur Studioſis Medicinae: „ Dabunt ſidem Decano vel alii, Decani officium tunc „ gerenti, vel coram tota facultate, quod in „ Medicina audiverint per *tres annos*, *novem* „ *menſes* & ſint in *quarto* de quo audiverint „ per *quinque menſes*; Et ſi BACHELARIUS „ de quolibet dictorum annorum per novem „ menſes Medicinae ſtudio non vacavit, nihilo-

„ minus eidem legendi curſum concedatur, dummodo per tres & duos menſes BACHELARIUS dictae ſcientiae ſtuduit pari diligentia, ſcilicet audiendo ordinarie, non computato tempore vacationis". Pro *Bacalaureatu* ergo Medicinae tres ad minimum anni cum dimidio, pro *Licentiatu* vero *quinque* vel *ſex* anni requirebantur (*a*). Nullus vero ex Medicis pro *Magiſtro* haberi potuit, quem nunc *Doctorem* dicimus, niſi ad minimum *per duos annos Medicinam* ſine interruptione ipſe docuiſſet (*b*). Hodierno tempore a Regibus *Galliae* lex ſancita eſt, ut, qui Doctoratus honores ambiunt, *per tres annos* Univerſitatem, in qua gradum ſunt aſſumpturi, frequentandam habeant. Omni tertio menſe facienda inſcriptio; lectionibus exacte aſſiſtendum, pluraque examina ab iis ſunt ſubeunda (*c*). In *Saxonia tres* ſtudio Medico anni ſunt conſecrandi, quorum ad minimum *duos* in patriis Academiis, Studentes habent tranſigendos (*d*).

(*a*) De la Médecine en France, p. 110.
(*b*) L. c. p. 143.
(*c*) Réglement pour l' Étude & l' Exercice de la Médecine, donné à Marlis au mois de mars 1707. Art. IX. X. — L' Anarchie Médicinale, ou la Médecine Conſiderée comme nuiſible à la Societé, per M. GILIBERT, II. P. p. 64.
(*d*) Diſpoſit. d. 19. Febr. 1773.

Quemadmodum vero dignitas *Doctoralis* insignibus ornata privilegiis, nonnisi certo scientiae gradu, annorumque huic impensorum numero potuit adquiri: ita & magna erant Medicinae *Magistris*, dein *Doctoribus* imposita per *leges* officia. OFFICIA.

Iam *Aegypti* Medici, legibus erant adcurate circumscripti. Medicinam enim exercebant ex lege scripta. Si, hanc secuti, aegroto sanitatem reddere nequibant, culpâ vacarunt & indemnes abierunt: si contra praescriptum egissent, *capitis iudicium* subibant. Post *quartam* autem morbi diem movere aliquid licebat: si quis Medicus antea ausus fuerit, suo ille periculo erat curaturus (*a*). DARIUS, *Persarum* Rex, cum equo in venatione exsiliret, pedem luxavit, nec ipsius Medici *Aegyptii* potuerant restituere; restituit vero DEMOCEDES, Graecus: lata hinc est in illos a Rege, *crucis sententia*, quam DEMOCEDES nobili ingenio deprecatus est (*b*). Hinc lex in *Persia* subsistit, ut *Medici*, demortuo Rege aut eius filio, aula exulentur cum *Astrologis*: illi, quod morbum curare, hi, quod praedicere mortem non sci-

---

(*a*) ARISTOT. Politicor. III. cap. 2. DIODOR. SICUL. Lib. I. CLEM. ALEX.
(*b*) HERODOT. Lib. III.

verint ; ex qua consuetudine & DANIELIS Exilium post mortem NABUCHODONOZORIS , ex aula *Persiae* explicat cl. HORMARS (*a*) . In *Bengaliae* Regno , *Medici inexperti* pro *furibus* recte habentur , atque ut tales puniuntur (*b*) . In genere , quicunque artem profitetur , cuius solidam scientiam non habet , is , siquid ex imperitia committit , culpae reus est (*c*) . Nemo enim affectare debet , infirmitatem suam aliis periculosam fore (*d*) . Lex est , quae Medicum imperite secantem , vel perperam medicamentum exhibentem , vel curationem derelinquentem , aut simile quid admittentem , actione ex L. *Aquilia* conveniri posse concedit (*e*) ; alia vero , qua haeres Medici insidias ulcisci iubetur (*f*) . Neque , quod per *imperitiam* commisit , Medico non imputatur ; nec praetextu humanae fragilitatis delictum decipientis in periculo homines innoxium esse oportet ,

---

(*a*) Observations on divers passages of Scripture .

(*b*) A Bode of gentoo Laws. From a Persian translation made from the original , Written in the SHANSERIT Language .

(*c*) L. 132. ff. de reg. iur.

(*d*) L. 8. §. ff. de oblig.

(*e*) ULPIANUS , l. 7. §. 8. ff. ad L. *Aquil.*

(*f*) HERT. Diss. de haered. occis. Vind. ad tit. ff. de SC. *Silan.* Sect. I. §. 7. Opusc. I. T. III. p. 280.

sed culpae is reus intelligitur (*a*). Cadit vero *imperitiae* crimen in eos, qui contra artis regulas aliquid admisisse probari possunt, & qui, artis ignari, se illi immiscent (*b*). Quare, dum Medicus ex *negligentia*, vel ex *defectu amicitiae*, interim absque proposito, cuique mortis suae auctor fuerit, atque per doctos artisque peritos Viros eruatur, illum medicamentis incongruis, illicitis, ex *levitate animi* vel *audacia* esse abusum, quibus mortis caussam demum dederit; illum pro rerum natura & peritorum de his iudicio puniendum esse: in quo vero praecipue in illos vigilandum sit, qui audaci animo, quamvis artis imperiti, medicamenta aegrotis porrigere non reformidant (*c*). In tanta legum severitate, magnas mehercle gratias referant humo medici, quo errores illorum benigno saepe obteguntur Cortice, neque fors illos spectat iniqua Archiatrorum Regis *Franciae* GUNTRAMI, cuius uxor AUSTREGILDIS a marito moriens petiit, ut binos medicos, quos mortis suae caussam esse

---

(*a*) ULPIANUS, l. 6. §. 7. ff. de off. praes.
(*b*) Const. Crim. CAROL. V. art. 134.
(*c*) De puniendis Medicis. Vid. LAMPE, l. c. p. 167. 69. — GONZALEZ libr. Decretal. T. I. p. 483. 4.

credebat, morti quoque committeret, gratiamque mortua obtinuit (*a*).

Quando vero Medici, in magnis malis, alios minus peritos, vel Candidatos, vel Chirurgos artis Medicae forte non potentes, ad fibi *referendum* ad aegrotos mittunt, non minus ex culpa abfentiae & defertionis accufandi funt, (*b*) graviterque puniendi, ubi aegrotus ex morbo perierit: non enim hic de glande legenda, fed de vita hominis diligenter fervanda agitur, paremque in iure habent conditionem, non adeffe, & haud commode adeffe (*c*). Quare & in Ordinatione iam adducta *Imperatoris* FRIDERICI II. de Medico, cui artis fuae exercitium committendum eft: „ Ifte Medicus vifitabit „ aegrotos fuos ad minus *bis in die*, ad requi- „ fitionem infirmi, *femel nocte*: a quo non „ recipiet per diem, fi pro eo non egrediatur „ civitatem vel caftrum, ultra dimidium *Tarre-* „ *num* auri. Ab infirmo autem, quem extra „ civitatem vifitat, non recipiet per diem ultra

---

(*a*) GREGOR. TOURENSIS, L. 5. c. 35.

(*b*) Per §. 6. Inft. de L. *Aquil.*

(*c*) Arg. l. 14. §. 2. D. de Leg. III. l. 8. §. 2. D. de bonor. Poff. contr. Tebb. l. 4. §. 6. D. de re iudic. Vid. Cafp. QUESTELII Diff. iurid. de pulvinari morientibus non fubtrahendo Ienae 1698. p. 21.

„ tres tarrenos, cum expensis infirmi: vel ultra „ quatuor tarrenos cum expensis suis. Non contrahat *Societatem cum Confectionariis*, nec „ recipiat aliquem sub cura sua ad expensas „ suas, pro certa pretii quantitate; nec ipsi „ etiam habebit propriam stationem (*a*) ".

Physicos, qui annona publica sustinentur, ad omne quodcunque Medicum adstringi, per se patet; ast & alius Medicus, ubi *solus*, vel *quasi solus*, in civitate degat; *pestis* etiam tempore, ad aegrotum visitandum cogendus erit (*b*). Medendi enim officium, in se iam munus publicum sistit (*c*), quod quilibet, etiam invitus, *regulariter* subire tenetur (*d*). Etiam ubi plures alii Medici in civitate sunt, aeger autem in ipsum habeat fiduciam, quae multum operatur in eius salutem, opinante sic PAULO ZACHIA (*e*), esset cogendus.

(*a*) CHRISTIAN. THOMASIUS, de iure circa pharmacopolia civitatum. Halae Magdeb. 1697.

(*b*) PAUL. ZACHIAS, Quaest. Med. legal. T. III. Cons. 71. n. 1. 25. & seq.

(*c*) IO. FRANC. RIPA, Tr. de Peste, c. VII. n. 90.

(*d*) L. fin. 18. §. 1. & 28. D. de muner. & honor. l. 13. 2. de Vac. & Excus. mun.

(*e*) L. c. T. II. Lib. 6. tit. 1. qu. 6. n. 7. seq. p. 457. QUESTELIUS, l. c. cap. 2. §. III. p. 21. 22. 23.

Medicus ergo tam publice constitutus, cuique petenti, necessariam opem largiri debet, etiamsi *hostis* sit, vel alios consulerit: eo ipso enim, quo medicamenta a te petit, manum quasi porrigit, & reconciliandi animum ostendit (*a*); — quam etiam illi, qui ex privatis salarium accipiunt, ad hoc tenentur: quia etiam is, qui nullum *salarium* ex Reipublicae aerario accipit, publicae salutis caussa institutus est, eoque intuitu diversis fruitur *privilegiis*.

Interdum etiam Medici convenit officio, ut aegrotum propriis sumptibus curet (*b*); in fine autem morbi repetit, quae impenderit (*c*). Interdum etiam non repetit, & gratis curare pauperem obligatur: eo „ *quod laudabilius sit obsequi tenuioribus, quam turpiter servire divitibus* (*d*).

Sed & *invito* non tantum & *reluctanti* subinde succurrere debet (*e*): quia & invitus ex domo ruitura extrahendus est, & infirmus,

---

(*a*) SACHS l. c. §. IV.
(*b*) C. 1. Dist. 83. l. 14. §. 13. ff. de relig. & sumpt. funer.
(*c*) SACHS l. c.
(*d*) Vid. Gloss. ad c. 1. dist. 83. Adde l. 1. §. 1. ff. de extraord. cogn. l. 1. ff. de decret. ab ord. fact. l. 9. C. de Prof.
(*e*) Gloss. in d. c. 1. Dist. 83.

qui Medicum in casu necessitatis admittere non vult, sanae mentis non esse praesumatur; sed & ei, de cuius salute *desperatur*: quia saepius morbus videtur *desperatus*, cum tamen spes non penitus vana sit. Iudicio ergo suo non plus est tribuendum, quam *pietatis* ratio permittit, & „ iniquum est, *desperatum* vocare, „ quoties Medicina remedium non invenit (*a*)". Imo si morbus in totum *deploratus* sive simpliciter *incurabilis* est, non tamen ab omni medendi conatu penitus abstinere debet Medicus: nam

Requiem tamen indere morbo
fas erit, & tristem saltem mulcere dolorem (*b*).

Neque minoris delicti est, curam semel inceptam, ex quacunque ratione, derelinquere (*c*). Hinc ALEXANDER III. GLAUCUM *Medicum* in crucem agi iussit, qui, *ut spectaculis interesset, Hephaestionem deseruerat* (*d*).

Sed & aliae leges pro Medicis latae, etiamsi nonnisi *praecipuarum* hic mentionem facere con-

(*a*) QUINT. declam. 8.
(*b*) Vid. SACHS, l. c. ZACHIAS, l. c. lib. 6. qu. 6. t. 1. n. 29. BOHNIUS de officio Medici duplici, Clinico & Forensi; c. 4.
(*c*) L. 6. Inst. de L. *Aquil.* & l. 8. pr. ff. eod.
(*d*) PLUTARCHUS in ALEX. Vit. T. III. p. 1292.

tendam, sunt adducendae. Hi enim, ad aegrotum vocati, quem *in periculo haerere* credere possunt, variis tam Ecclesiasticis, quam Civilibus legibus adstricti sunt ad *Confessorem* advocari curandum: „ Cum infirmitas naturalis „ nonnunquam ex peccato proveniat, dicente „ Domino, languido, quem sanaverat: vade „ & amplius noli peccare, ne deterius tibi „ contingat, praesenti decreto, ait INNOCEN- „ TIUS III. statuimus & directe praecipimus „ *Medicis corporum*, ut, cum eos ad infirmos „ vocari contigerit, ipsos, *ante omnia*, mo- „ neant & inducant, ut *Medicos* advocent *ani-* „ *marum*: ut, postquam fuerit infirmo de spi- „ rituali salute provisum, ad corporalis Medi- „ cinae remedium salubrius procedatur, ut cum „ caussa cessante, cesset effectus. Siquis autem „ Medicorum huius nostrae constitutionis, post- „ quam per praelatos locorum fuerit publicata, „ transgressor exstiterit, tandem ab ingressu Ec- „ clesiae arceatur, donec pro transgressione hu- „ iusmodi satisfecerit competenter (*a*) “. Lata vero haec lex dicitur, quod quidam in aegritudinis lecto iacentes, cum eis a Medicis suaderetur, ut de animarum salute disponerent;

(*a*) Cap. 15. X. de poenit. & remiss.

in desperationis periculum incurrant (*a*). Poenam vero Medicis *salutem* aegrotorum *spiritualem* negligentibus, ab INNOCENTIO III. impositam probavit & novis accessionibus adauxit PIUS V. (*b*). „ Quodsi qui Medicorum, in„ quit, praemissa non observaverint, ultra poe„ nas in dicta Constitutione contentas, quas „ incurrere declaramus, *perpetuo* sint *infames*, „ & gradu Medicinae, quo insigniti erant, „ omnino priventur, & a Collegio, seu Uni„ versitate Medicorum eiiciantur, & poena etiam „ pecuniaria arbitrio ordinariorum, ubi deli„ querint, mulctentur ". Sanxitque idem *Pontifex* (*c*): „ Ut nullus posthac ubique locorum „ in Medicina *doctoretur*, aut ei quomodolibet „ medendi facultas a quovis Collegio & Uni„ versitate concedatur, nisi omnia in hac prae„ senti Constitutione contenta medio eorum *iura*„ *mento* confirmarint ". — „ Ordinarii (vero) „ iuramentum praedictum Medicis iam *promotis*, „ seu licentiam medendi habentibus, omnibus „ iuris remediis exigant, neque aliquos ad me-

(*a*) L. c. Vid. Iust. Henningii BOEHMERI Diss. de Medicorum animae & corporis in sanandis aegris coniunctione. Halae Magdeb. 1736. §. 1.
(*b*) In Bulla a. 1566. promulgata.
(*c*) §. 6.

„ dendum in civitatibus & dioecesibus praedictis
„ admittant, nisi eis constiterit, eosdem iura-
„ mentum huiusmodi praestitisse, & contumaces,
„ & iurare & iuramentum iam praestitum exhi-
„ bere recusantes, gradu Medicinae, & omni-
„ bus privilegiis eisdem Medicis, tam coniunctim
„ quam divisim eis & eorum cuilibet concessis
„ per quosvis etiam Romanos Pontifices, pri-
„ vent, & ab ingressu Ecclesiae arceant, donec
„ resipuerint (a)". Eaedem vero hae Ordina-
tiones mox ab aliis Ecclesiis receptae sunt.
Cardinalis vero DE NOAILLES, cum Archie-
piscopus esset *Parisiensis*, iniunxit (b) Medicis,
ad exemplum *Conciliorum*, praecipue *Parisien-
sis* (c), aliorumque Provincialium *Galliae*, ut
suae dioeceseos aegrotantes ***ab initio morbi*** ad-
monerent, ut de *conscientia* sua cogitarent,
neque illis de hac loqui differrent, donec a
violentia mali impedirentur attento his rebus
animo invigilare. De novo lex haec confir-
mata est (d), & ab aliis Episcopis imitata.
Tandem *Regio* quoque *Mandato* (e) Medicis

(a) L. c. §. 7.
(b) D. 9. Mart. 1707.
(c) De ann. 1429.
(d) A. 1712.
(e) D. 8. Mart. 1712.

eiusdem est iniuncta executio, ita quidem, ut *secunda* iam *die* visitationum suarum, Medici aegrotos, febre, vel alio periculoso morbo laborantes *de Confessione* absolvenda admonerent, vel per affines moneri curarent: & quod, si haec minus in utrosque agere videantur, ut *Parochum* aut *Vicarium* aegroti, de his redderent certiorem atque facti sui ab illis expetant *testimonium*. Ultro vero interdictum fuit Medicis tertià aegroti visitatione atque curâ, nisi testimonio Confessoris, de illius vocatione aut praesentia apud aegrotum, aut de peracta huius confessione, ipsis pateat. Quodsi *prima* vice haec neglexerit Medicus, *mulctam trecentum librarum* exhibeat; *secundâ*, ad minimum pro tribus *ab officio* mensibus *suspendatur*; *tertiâ* vero dignitate sua & *gradu privetur*, illius ex facultate Medica deleatur nomen, atque in omni *Galliae* Regno in perpetuum suo interdicatur officio.

Clarius vero prima legis occasio, ex facta eiusdem nova sanctione (*a*) concipitur, cum eidem ordinationi tunc additum sit: „ ut scilicet praefati aegroti, *praecipue vero subditi*

(*a*) D. 14. Maii 1724.

noſtri, *qui ad Eccleſiae ſinum de novo ſe converterunt*, conſolationibus ſpiritualibus, quibus indigeant, atque Sacramentis muniantur, ad quae per dictos aut *Parochos* aut illorum *Vicarios*, inveniantur praeparati! ....

Durum vero mandatum, duramque, in Bulla Papali, impoſitam Medicis poenam, neque ſatis delicto adaequatam eſſe, credebat ZIEGLERUS (*a*): praeſertim cum de *affinibus* quorum eadem & potior adhuc cura ſit, nihil tale inveniatur conſtitutum. Dein *ſceleratis* etiam a Medico ferendum eſſe auxilium, atque ſi ob negatam ſic opem homo mortuus fuerit, aut damnum ei illatum eſſet, culpae reum a Iuriſconſultis intelligi, defendit LAMPIUS (*b*). Quid ego de his ſentiam, hoc ſolum eſt; noſtris temporibus uniuſcuiuſvis Medici eſſe, ut & de propria ſibi fama caveat, atque dum periculum aegroto inſtare videat, id vel illi ipſi, vel, ſi ſenſilioris animi ſit, affinibus mox & in tempore patefaciat; neve opinioni locum concedat, ſe periculi diutius, quam par fuerit, manſiſſe ignarum. Neque tamen ideo reluctantem ſpiritualibus aegrotum, phyſico ſuo deſtituet

---

(*a*) Ad LANCELL.
(*b*) L. c. §. X. p. 150. 51.

auxilio, sed tempus resipiscentiae, in quantum ille potest, prolongabit persuasus, cuique nunc a legibus conscientiae suae libertatem concedi, neque ab his exigi, ut, sat iam infelix aeger, in rebus maxime seriis aut pietatem quam non habet, simulet, aut memoriae suae iniquam inuri maculam videat. Quodsi vero Medicus, vel ob levitatem animi, vel ob suam in *prognosi* imperitiam, aegrotum in periculo versantem, de hoc ipso admonere neglexerit, atque sic occasione, tum saluti tum rebus suis oeconomicis familiaribusque prospiciendi, frustraverit: meretur sane, quem ipsa iam castigabit *conscientia*, famaeque decrementum, a lege quoque notari.

Alia lex est, quae Medico certis quoque uti remediis interdixerit. In decreto enim INNOCENTII III. eodem, cuius supra mentionem inieci, dicitur quoque: „ Cum anima sit multo „ pretiosior corpore, sub interminatione *Anathematis*, prohibemus, ne quis Medicorum, „ pro corporali salute aliquid aegro suadeat, „ quod in periculum animae convertatur (*a*)". Eadem fere in Statutis Provincialibus Archiepiscopatus *Trevirensis* video commendata (*b*). Pos-

(*a*) Cap. 15. X. de poenit. & remiss.
(*b*) Histor. Trev. diplom. T. II. c. 95.

ſunt vero haec, non inſuetas adeo Medicis quondam *incantationes* & *ſuperſtitioſa* reſpicere remedia; alia vero, & *continentiae* leges concernentia ſunt momenta: ad quae non ſemper admodum in ſanatione morborum videntur reſpexiſſe aliqui (*a*), neque ab omnibus Theologis ideo ſemper notati ſunt Medici. Alibi quondam de his plura notavi (*b*), queis ſuperaddere aliquid nec locus hic eſt, nec occaſio favet.

Alia ſunt, quae legibus circa Medicorum officia ſancita quidem non fuerunt, quae vero Legislator honeſtati eorum & morum probitati ultro credidit eſſe committenda. Haec ego, ſi hodie omnia vellem enumerare, non mihi dies haec ſufficeret, neque, cum a cl. GREGORY pridem tanto cum ſucceſſu fuerint pertractata, patientia Veſtra in his abuti contendo. Ut enim nunc PATRES Sapientiſſimi, AUDITORES Honoratiſſimi, Profeſſoris Medicinae Clinicae officium clementiſſime mihi demandatum legibus Academicis auſpicer, ad Vos me, novum

(*a*) Vid. HOFFMANNI Med. rat. ſyſtem. T. V. pag. 164. MESUE, cap. propr. HERCULES SAXON. &c.

(*b*) Medicíniſche Polizey I. Band. Vid. SANCHEZ de Matrimonio, Lib. IX. Diſput. 17. n. 19. T. 3. Vid. PAUL. ZACHIAS, l. c. L. VI. T. I. qu. V. n. 19.

apud Vos Hofpitem, eâ, qua par eft, pietate converto, Veftramque benevolentiam, favorem, amicitiam imploro. Patriam dilectiffimam, in me certe non ingratam, affines, amicos, ut CAESARIS AUGUSTISSIMI iuffui obtemperarem, tantifque Viris intereffe liceret, dereliqui, omnemque in Vos fiduciam ignotus adhuc pofui; felix, fi & SUMMI IMPERATORIS exfpectationi tandem fatisfaciam & partem aliquam honoris, quo haec celeberrima Academia apud omnes fruitur, meam faciam. Vos autem Commilitones optimi, quibus Legum in Ordinem Medicum favores, beneficia & rigorem hodie expofui, — quae Veftra fint, quid Refpublica, quid Patria, quid Parentes, quid aegrotorum, curae quondam Veftrae committendorum falus, quid honor proprius & vitae Veftrae felicitas a Vobis exfpectent, ex dictis facile confpicietis. Magna funt *Medici veri* in genus humanum officia: partem illorum alteram, ad aegrotorum lectulos exponam & artis principia, quae ex ore tantorum Praeceptorum haufiftis felici experientia comprobabo. Mereamini quondam honorificum Medici titulum; neque tamen credite, levi illum mox nifu comparari vel fi comparatus fic fuerit, tam facile poffe confervari. Medici autem vel ignari atque inexperti, vel legibus refragantis, ingentia in Rempublicam facinora funt: is amici facie inter cives

ſuos incedens, ſine diſcrimine ſingulos, favente tempeſtatis aut Epidemiarum iniuria, improviſo adgreditur, tantaſque tum ignorantiae ſuae, tum audaciae, tum crudeli petulantiae atque avaritiae victimas ferit, quantas apud ferociſſimos populos nullus unquam, vel exercitatiſſimus *Sacrificator* infenſo numini vindicavit. Abhorretis hominem, cuius manus, benefactorum, amicorum parentumque dulciſſimorum ſanguine fumant, quique tacitae peſtis in Republica ſimulacrum ſiſtit?.... Cavete, ne in Vos ipſos forte, ſi labores quos nunc ſuſcipitis, leviori animo abſolvatis, ſententiam feratis, atque minus adhuc rigoris legibus in Medicos, quam in caeteros malos cives eſſe comprobetis. Sed alia certe ſperare a Vobis iubent & induſtria Veſtra, & magnus in artem fervor, quo laeſae in aegrotis naturae leges ſtudio proſequimini, — humanitatis ratio, qua aegrotorum querelas ſuſcipitis, atque in extricandis artis regulis lenimen eiſdem quaeritis, fiducia denique Veſtra, quam in me ipſum ponitis, quamque, ut tam de Vobis, quam de Republica bene merear, quovis officiorum genere & fovere & pro viribus augere Vobis ſancte promitto.

IOANNIS PETRI FRANK

MED. CLINIC. PROF. P. O. &c.

ORATIO ACADEMICA

DE

VESICA URINALI EX VICINIA MORBOSA AEGROTANTE.

Die XXIX. *Aprilis* MDCCLXXXVI. *recitata.*

ORATIO ACADEMICA

De Vesica urinali ob viciniam morbosam aegrotante.

Quemadmodum in quavis Societate degentibus, magna vitae in eo posita est felicitas, PATRES *Sapientissimi*, & AUDITORES *Honoratissimi*, ut probo quivis atque pacifico *vicino* gaudeat, amicoque eiusdem utatur consortio: talis certe & singulorum homini concessorum viscerum conditio mihi videtur, quae, si in aliorum posita sint vicinia, quorum substantia ignem semel suscepit; eodem facile, & inopinanter incendio deflagrant.

Dignam hinc semper experto Medico credidi Materiam, *morborum*, *qui ex vicinia morbosa oriuntur*, perscrutationem, neque pars haec Medicinae, attentione nostra certe dignissima, mihi satis adhucdum videtur exculta. Ast vero cum, ob plurimos alios labores, mihi & in hos descendere, data non sit potentia: aliquot saltem *de vesica urinali ob*

viciniam morbosam aegrotante fragmenta, hac occasione collaturus sum, qua Viris iuvenibus Lauream Medicinalem imponendi pergratum — eoque gratius certe officium in me, pro prima vice, nunc hoc in loco suscipio: quod uterque ex illis, eiusdem Patriae fontes medicinales hauserit, quibus & ego quondam enutritus sum; quodque in hac ipsa nostra Academia, *Germanis* quoque, ob Vos ipsos, PATRES *Sapientissimi*, quos nunc alloquor, celebratissima, se tales ambo praestiterint, ut mihi, dum in *Italia* scientiae suae specimen publicum illis edendum esset, non certe fuerit coram aequissimis iudicibus erubescendum.

Sed nova gaudii honorisque in me redundat ratio Auditores! ipse enim ego, quem ante paucos annos REX MAGNAE BRITANNIAE POTENTISSIMUS, *Georgiam Augustam*, pro docenda ibidem praxi medica, vocari clementissime dignatus erat, ut *primus* essem, qui, *Catholicae* fidei addictus, Cathedram in hac magni nominis Academia, ascenderem, & Tolerantiae, & Aequitatis Regiae testem agerem publicum, — nunc demum & SUMMI IMPERATORIS gratia, me in hanc honorificam Sedem collocatum, atque de novo, *Tolerantiae* etiam *Imperatoriae* instrumentum fieri video, qua Virum iuvenem,

Protestantium religioni adstrictum, fraterno animo amplectar, Doctorum Universitatis nostrae Regiae Albo inscribam, & sic partem honoris *Georgiae* meae dilectae publice reddam, quem publice in me tam benigne contulerat. Hi fructus sunt, PATRES *Sapientissimi*, divinae illius *Tolerantiae*, cuius *Pater* est, *Quem* nos tot aliis adhuc titulis *Patrem* vocamus, & in quo gloriamur omnes, IOSEPHUS II. IMPERATOR AUGUSTUS. Sub *huius* Regno, iam ante complures annos (*a*), in hoc ipso Archigymnasio, non obstante Religione aliena, Laurea Medica solemniter ornatus est *Ferdinandus Quex ex Cassonay*, *Bernensis*; atque ante quinque hos annos, hanc ipsam Cathedram conscendit celeberrimus TISSOT, Praedecessor meus, *Protestanti* quoque *Ecclesiae* adscriptus: ita ut, quod priora vix credidissent saecula, ipsa, sub tali IMPERATORE, prima tolerantiae Exempla, convulso interim, & frendente in tenebris fanatismo, dederit *Italia*.

Sed quo non mea me gratitudinis, ob tanta in genus humanum beneficia, sensatio abripit! — ad ea pergam, quae vobis de

(*a*) *Die* 16. *Martii* 1775.

Veſicae morbo ex vicinia morboſa oriundo, promiſeram, eaque brevi ſermone nunc abſolvam.

Viſcera in pelvi humana ſita, feminae tria ſunt, viro, ut aiunt, non niſi duo: veſica urinalis & inteſtinum rectum, inter quae, medium gerit mulier uterum, generis humani commune domicilium: cuius tamen vices in viris, non certe minores, agunt veſiculae duae, ſpermati prolifico tum ſuſcipiendo, tum fovendo, a natura providiſſime adaptatae. Tam vaſis & membranis, quam fibris muſcularibus, arctiſſime inter ſe cohaerent haec organa; neque ſane mirum videbitur, ſi, aegrotante uno, & alia mox in conſenſum rapiantur homini inſenſiſſimum. Maiora omnino mulierem hic exſpectant pericula: cum uterus, praecipue gravidus, cum partûs tot aliae ſequelae, tum veſicam cum urethra, tum inteſtinum rectum, non raro gravi morbo, licet ſecundario, afficere ſoleant. Sed & virorum ſors his incommodis vacua certe non eſt, atque haec ulterius docebunt tria, quae nunc afferam, exempla: a quorum commemoratione utilitatem in meliori horum affectuum cognitione aliquam futuram eſſe confido.

Pharmacopola Bruchſalienſis, 50. circiter annorum [N. Eichhaendler), a longo iam

tempore haemorrhoidum fluxu vexatus, atque, hoc ipso minus recte succedente, magnis saepe cruciatibus ad rectum intestinum obnoxius, quos, immanes licet, patienti animo perferre solebat, post longa huius naturae incommoda, alvum sibi liquidiorem fieri urinamque penitus supprimi, persenserat. Atque haec quoque symptomata vir morosus & in se ipsum perdurus, silens pertulerat: donec lecto continuo affixus, viribus exhaustus, habitumque summe cacheticum praeseferens, sero nimis opem a me efflagitare cogitaverit [1780.] febris aderat hectica, abdomen tumidum, pedes turgebant, & nolenti effluebat per alvum sanies & *humor urinam redolens*, cum interim saepe per quindecim dies & ultra, nec guttula urinae per urethram redderetur. Non raro vero per ipsam virgam *flatus* foetidissimi aliquo cum impetu erumpebant: per aliquot iterum dies sequebatur urina magni foetoris, perpauca, turbida; mox de novo supprimebatur per longum temporis intervallum, atque alvi repetito viam relegebat lotium, quod, pure remixtum, intolerabili foetore athmosphaeram replebat, ut nullus fere aegrotanti adstare amplius potuerit.

Sedem mali altiori intestini loco positam fuisse, vel ex eo clarum est, quod, adcu-

ratius inquirenti per digitum Chirurgo, mali veſtigium nunquam pateret. Morbum hinc lethalem facile praevidens, optavi ſaltem, ut, poſt mortem certam, paulo adcuratius in cauſſas inquirere liceret; aſt, dum, quo tempore ad Sereniſſimam Principem *Bado-Badenſem*, cuius tunc quoque Archiatri vicibus fungebar, vocatus eſſem, deceſſerit Aeger: cum eodem ſpes utiliſſimae ſectionis ſepulta eſt.

Mox vero alius non adeo abſimilis caſus ſeſe mihi obtulit in Viro Muſices Magiſtro [D. Freibott] *Bruchſalienſi*, habitus valde ſcrophuloſi & pinguis, aetatis 64. circiter annorum. Aegroto quidem Medicus ego vix adſtiteram; ſed urinam parciſſimam, valdopere foetidam emiſſam, dein penitus ſuppreſſam fuiſſe ex alio intellexi: unde, praetumido ventre, ſub ſummis doloribus extinctus eſt. Sectionem Cadaveris cum Chirurgiae Profeſſore, Doctore *Wrabetz* inſtitui, illaque mox obtulit inſignes Meſenterii infarctus & carcinomaticos tumores, qui cum *Veſicae* fundo concreverant, eandemque ichore plane corroſivo & inſigniter foetido adeo iam exeſerant, ut largo oſtio patens veſica urinalis, in ipſum pelvis cavum effuderit lotium, quod, cum Ichoris Carcinomatici magna copia commixtum, tam intolerabilem ſub ſe-

ctione foetorem ſparſerat, ut ſine animi inſtante deliquio, accuratiorem ſectionem continuare non licuerit.

Licuit vero talem, anno elapſo, in ipſa huius Archigymnaſii *Schola Clinica*, coram Auditoribus meis, inſtituere; cuius hiſtoriam morbumque praegreſſum hic paucis enarrabo. Medicum aſſiſtentem conſtitueram D. Doctorem Aloyſium *Bulliani*, atque ex huius, mihi, uti lex apud nos eſt, exhibito diario depromptam hic ſymptomatum recenſionem communicabo.

Sacerdos Venetus, *Victorius Delulmo*, ſeptuaginta trium annorum, poſt iter ſuſceptum, inaſſueta debilitate ſe correptum perſenſit & appetitu inceſſit proſtrato. Succeſſit reſpirandi difficultas, dolor ad hypochondrium dextrum, uſque ad regionem umbilicalem huius lateris deſcendens. Hypochondrium quoque ſiniſtrum, tumorem manibus offerebat: quibus ſymptomatis per binos menſes vexatus, Scholam Clinicam petiit, cui tunc praeerat celeberrimus Collega, illuſtris Profeſſor CARMINATI, atque inventus fuit, tum hepatis, tum lienis, tum ipſius quoque meſenterii tumore, ad infimam regionis hypogaſtricae ſedem deſcendente, laborare. Ab his malis, ope *ſaponis acidi*, a parva primum

dosi, adusque tres dragmas in die, per binos & ultra menses, assumpti, curatus recessit.

Domum reversus, putrida febre gravissima, dein vero dysenteriae symptomatis correptus fuit, qua licet curata, remansit tamen diarrhoea, contra quam varia remedia ex classe adstringentium ab amicis porrecta sunt: ita ut diarrhoea supprimeretur quidem per aliquos saltem dies; mox vero iterum vi maiori erumperet alvi fluxus: ob quem de novo, pluriesque Nosocomium adivit variamque, sed insufficientem malo incurabili methodum est expertus.

Novum vero nunc exoriebatur symptoma. Decedebant iamiam per urethram, dum mingeret aegrotus, materiae crassae subcinerei coloris, foetidissimae, quin tamen abhinc dolor ullus produceretur aut pruritus. Die igitur 31. mensis Maii 1785., sese ad *Clinicam* nostram contulit, & sequentia nobis exhibuit symptomata.

Pulsus erat mollis, debilis, paulisper frequens; respiratio expedita, lingua pallescens, muco obducta, foetebat halitus, vox erat debilis, cutis sicca, abdomen molle, frequentesque deiectiones foetentes largiebatur, quae fluidae erant griseoque tinctae colore. Urina pauca excernebatur, sed multa materia grisei

coloris, foecibus descriptis persimili, eodem praedita foetore, referta.

Non dubitavi, mox diarrhoeam hucusque perpessam, pro *diarrhoea urinali* declarare, atque Auditoribus meis praedicere, ulcus insanabile ex intestino recto cum vesica urinali communicatum. Dabantur interim quaedam remedia leniter evacuantia.

Die prima Iunii, pulsus erat elevatior, vix febrilis, lingua purior; foeces, sat copiosae, flavescebant; urina foecibus lotio dilutis persimilis.

Die secunda Iunii omnia eadem.

Die tertia. — Huc usque aegroto urina suppressa invenitur, sine ulla tamen ad pubem tensione animadversa. Dabatur tinctura corticis peruviani cum anima rhabarbari.

Die quarta. — Neque in hunc usque diem minxit aegrotus.

Die quinta. — Epota sic dicta limonada, aegrotus urinas denuo excrevit per urethram. Tunc Enema ex cortice peruviano a me praescribebatur, spe freto, hoc ipsum urinae vias ex parte lecturum esse. Sed fefellit experimentum, & urinae die sequenti prioribus correspondebant. Hinc iussi, ut butyrum in infuso chamomillae calido, diligenti conquassatione, solutum, ad aliquot uncias, intestino recto inii-

seretur: credens, hoc ipsum, si vesicam intraret, facilius posse in urinis distingui.

Ast vero die octava nullum butyri vel pinguedinis in urinis signum adparuit, neque, cum experimentum repeteretur, exspectationi magis respondere vidimus. Hinc aquam coccineo colore praeditam, per ipsam urethram, vesicae iniici curans, exspectavi, ut, si perforata esset, uti asserueram, vesica; ex hac, colorata per alvum deplueret urina. Ast vero magna ex parte per ipsam urethram effluxit aqua coccinea.

Hac ipsa denique nocte haemorrhagiam ex intestino recto perpessus est aegrotus, magnamque sanguinis nigri, congrumati copiam deperdidit. Abhinc debilissimus, pulsum exhibuit intermittentem, lentum, accessit denuo levis ad vesperam febricula, quin tamen respiratio redderetur difficilior: quidquod aegrotus se multo melius habere profiteretur. Dabantur, remedia ex corticis peruviani extracto; ast vero sub noctem decimae diei, novâ per alvum suborta haemorrhagia, summo languore prehensus, vitam cum morte citissime permutavit.

Sectio Cadaveris in Commilitonum praesentia a me fuit instituta. Abdomen valde contractum & depletum erat. Apertis illius

Integumentis, visa sunt, omentum adipe fere omni destitutum, intestina crassa ex livido virescentia & aere multo extensa. Mesenterium atque hepar nullum nobis exhibuerunt tumorem praeternaturalem. Ast vero adeps copiosus, flavus, inter ambas mesenterii laminas haerebat aequaliter dispersus. Intestinum *Ileon* in pelvis cavum, a sinistris, profunde descendebat & ex hoc demum, a dextris, ad coecum intestinum adscendebat. Intestinum *Colon*, postquam ad flexurae suae, quam Sigmoidaeam dicunt, & ad recti confinias pervenisset, invenimus subito in angustiam contractum, laminisque a peritonaeo natis constrictum, & quasi incarceratum. Mox continua erat a dextris & a parte posteriori, eiusdem intestini dilatatio, & haec in saccum quemdam abiit, pugni virilis fere magnitudinem habentem, subrotundum. Specillum ano immissum, facile ad hunc saccum perveniebat.

Dissectis laminis illis a peritonaeo praeternaturaliter natis & colon constringentibus, hoc, in parte contracta, mox magis potuerat dilatari.

Dissecta, in longum, vesica urinali, mox constitit, hanc, *foramine* pollicem lato, in circumferentia calloso, cum sacco illo intestini recti, aut potius adhuc, coli ipsius,

communicare, hoc scilicet cum posteriori vesicae urinalis pariete arctissime connato, & ope dicti foraminis cum ipsa vesica correspondente. Foculenta interim & subcruenta materies, liquida, foetidissima, in cavo vesicae inveniebatur.

Ex utroque vero, & posteriori vesicae latere, ureteres adscendebant, volumine suo naturali, ad minimum triplo maiores, lotio impleti pellucido, atque in morem intestini tenuis extensi. Sic ad renes ipsos dilatati ascendebant. Ren sinister extensus, non nisi pelvim fere renalem valde extensam referebat, substantia eius vasculari multum ubique extenuata. In dextro rene haec paulo minus obtinebant; ren autem succenturiatus, praemagnus observabatur. Suppurationis in renibus vestigia nulla.

Atque haec erant quae in hoc cadavere invenimus memoratu certe dignissima. Quodsi aliqua super his adnotandi, momentum aliquod mihi concedatis PATRES *Sapientissimi*, gratus eodem sum fruiturus.

Tum primus, tum secundus ex aegrotis, quorum historias allegavi, laborabat *diarrhoea urinali* ex lotio, de vesica perforata, in rectum intestinum saepissime depluente, illudque clysteris acrioris in mo-

dum, ad frequentissimas excretiones stimulante. Neque, si Auctores Medicinae practicae pervolvamus, desunt aliqua, quamvis sat rara sint, horrendi huius mali exempla. „ Secto, inquit SCHENKIUS, cadavere „ Petri de *Schandes*, re medica illustris, „ praeter lapides renum prodigiosos repen„ tos, etiam in recto intestino, a regione „ colli vesicae, inventa est carnositas putris, „ quae sua putrilagine vesicam ita lacerave„ rat, ut intestinorum excrementa, *ante* „ *obitum*, una cum urina redderet ad mi„ raculum usque, & forsan antea non vi„ sam (*a*) ".

In *Transactionibus Philosophicis* exemplum vermis sive *Ascaridis Lumbricoidis* nisi polyposa potius materia fuerit, refertur a *Turnero*, quem puer sexdecim mensium per urethram excreverat (*b*), cuique vix alius ad vesicam aditus esse potuit, nisi, perforato intestino sibi hunc ipsum in vesicam urinalem paravisset. Uti recte quoque de aliis, tum ex *Valisnerio* atque *Alghisio*, tum ex *Boneto*, desumptis exemplis monuit illustris

(*a*) Observat. Medicinal. Lib. III. p. 431.
(*b*) N. 391. p. 410.

Morgagnus (*a*). Alibi exemplum suppressae ab excrementis urinae habetur, quae, per viam, a previa intestini recti gangraena, natam, ad visicae cavum proruperant (*b*).

Puero, qui intra septendecim dies, urinam non reddiderat, perpetua interim aderat diarrhoea (*c*). Apud *Pechlinum*, in Ischuria vera, per alvum urina decessit, quae odore suo & tenacitate se proderet (*d*). Ill. *Hallerus* ex *Groenveltio* exemplum aegroti refert, cui, cum, duodecimo die suppressae urinae, iam gravis lethargus ingrueret, urina multa cum levamine per alvum egesta est (*e*). Apud feminas, eiusmodi perforationum, tum intestini recti tum vaginae, tum urethrae, exempla non adeo quidem rara sunt, quam apud viros. Vos ipsi, Commilitones optimi, hoc eodem anno, in Clinica nostra vidistis mulierem, cui, ob abscessum venereum, foeces copiosae per genitalia excretae fuerunt. Simili & *Dodonaeus* exemplum confer-

---

(*a*) De Sed. & caus. Morb.Ep. 42. n. 6.
(*b*) Medical and philosophical commentaries Vol. II. P. II. p. 192. 193.
(*c*) Philos. Trans. n. 337.
(*d*) Obs. XI. L. I.
(*e*) Element. Physiol. §. II. p. 370.

vavit mulieris, quae, poſtquam diutino tempore purulenta foeditaque manifeſtiſſima exulcerati uteri ſigna per pudenda excreviſſet, poſtremo & alvi excrementa per eundem locum demiſit (*a*). Atque alia huius naturae exempla conſervavit *Schenkius*.

Videmus ergo, Auditores, quantum ſingulorum viſcerum interſit, ſanam inhabitare corporis viciniam! — Aſt quot non ſunt cauſſae, quibus haec nocua redditur, ſaniſſimiſque alias partibus periculoſa! Certe in primo, quem adduxi, aegroto, ex Haemorrhoidali inteſtini recti inflammatione neglecta, abſceſſus ortus fuit hanc partem cum ipſa veſica urinali perforans, ita ut & inteſtinales flatus, ſat raro exemplo, urethrae vias multoties legiſſent; quod idem mihi Sacerdos ille, cuius hiſtoriam enarravi, ſibi ſaepius contigiſſe, retulerat. In Muſices Magiſtri relato exemplo, carcinoma erat, cuius ichor veſicam corroſerat; & in praedicto infelici Sacerdote, ab uſu adſtringentium remediorum durante dyſenteria perpeſſa, inflammatio inteſtini recti nata eſt, unde eiuſdem concretio cum poſte-

(*a*) In annotat. ad c. 4. *Beniverii*.

riori veficae urinalis pariete, atque utriufque vifceris abfceffus infanabilis, producta fuerunt. Sic nunc foeces ex inteftino recto in veficam delabentes, atque cum lotio commixtae, per urethram excernebantur; nunc eaedem, veficae oftium obturantes, urinam ad ipfum inteftinum depluere cogebant; nunc vero, ubi adeo in veficae cavo foeces accumulabantur, ut & ipfa ureterum oftia, per quae lotium ex renibus in veficam defertur, obftruerent, urinae in ureteribus ftagnationem, collectionem praeternaturalem ufque ad ipfam renis utriufque pelvim producebant: unde dilatati in formam inteftini tenuis ureteres, urinam tamdiu continebant, donec, foluta denuo materia foecali in vefica haerente, haec eadem aut per urethram excerneretur, aut naturales vias tandem relegeret.

Neque mirum videbitur, lethalem tandem haemorrhagiam inteftinalem in hoc mifero aegroto fuiffe excitatam: ut cuius vafa haemorrhoidalia continuo affluentis urinae balneo acerrimo, & praeternaturaliter dilatari fucceffive debuerunt, & tandem dilacerari, atque in tabem purulentam corrodi.

Aft vero diutius, quam, ne patientia veftra abuterer, in his rebus verfatus fum PATRES *Sapientiffimi* & AUDITORES *Ho-*

noratissimi ! Ad vos igitur nunc me converto praestantissimi DOCTORES, utque sudore vestro comparatos honores tandem vestros esse sentiatis atque meis ex manibus publice concessos noscatis, Vos coram adpello. *Togam* hanc induite! — sed, cum illa, morum quoque, sine qua Medicus nudissime in ipsa toga incederet, integritatem. — *Pileo* caput vestrum ornate & in salvandis mortalibus coronam tandem mereamini civicam! — *Epomide* hac cingite humeros & inter Medicinae Doctores cum eximiis eorundem privilegiis incedite! ne vero, tot *crucigerorum* more, honoris humanitatisque signum in humeris, furorem aurique sacram famem in sinu fovete! — En *librum*! in hoc inventa hominum, & saeculorum experientias consulite; sed in magno *naturae libro* veritatem legitote & per proprios, non alienos semper oculos obiecta tueri studete. — *Annulo* digitum circumdate, & hac ipsa manu pauperem succurrite, cives servate, Reipublicae vos nuptos sentite! Ite amici, ite memores Academiae nostrae & dignitatis, quam in vos collocavit, memoresque mei, qui fraterno utrumque ex vobis animo amplector, faustaque omnia vobis apprecor; Valete!

Finis Secundi Voluminis.

ELENCHUS.